...ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ

Бурят-Монголой ҮНЭН

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

№ 289 (8196)
ДЕКАБРИИН 12
СРЕДА
1956 он

Сэн 20 мүнгэн.

МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО:

Хүдөөгэй багшанарые халуун анхаралаар хүреэлхэ

Ургажа ябаһан залуу үетэние коммунистическээр хүмүүжүүлхэ гээшэ гүрэн түрын удхашанартай хэрэг мүн. Тиимэ ушарһаа Коммунистическэ парти, Советскэ правительство манай орондо арадай гэгээрэлые хүгжөөлгэдэ саг үргэлжэ анхаралаа табидаг байна. Заха хизааргүй үргэн уужам оронойнмнай хото город болон хүдөө нютагуудаар шэнэ шэнэ һургуулиин үндэр һаруул байшангууд, пионернүүдэй ордонууд, хүүгэдэй сад болон яслинуудай, библиотекэнүүдэй гэрнүүд бодхоогдоно, һурагшадай эхэ олон тоото хэһэг номууд хэблэн гаргагдана, тэдэнэртэ харуулан ойлгуулха элдэб хэрэгсэлнүүд ехээр бэлдэгдэнэ.

КПСС-эй XX съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдэй ёһоор ургаадахи табанжэл соо бүхэдэниитын арбан жэлэй һуралсал манай орон дотор гол түлэб бэелүүлэгдэхэ, һургуулинуудай һуралсалай-материальна база улам һайжаруулагдаха байна. Энээнтэй хамта һургуулиин хүдэлмэри ажабайдалтай, үйлэдбэритэй нягта холбоотойгоор ябуулагдажа, политехническэ һуралсал бэелүүлэгдэхэ зэргэтэй. Ерээдүй сагта коммунизм байгуулха алишье талаараа болбосоронгы хүн зониие хүмүүжүүлхэ үүргэтэй, һуралсалай-хүмүүжүүлгын шэнэ түхэлэй эмхи зургаанууд — интернат-һургуулинуудые байгуулха гэһэн партиин съездын шиидхэбэри тон ехэ удхашартай.

Жэл бүхэндэ хэдэн олон залуу багшанар дээдэ һургуулинуудые дүүргээд, хото городуудуд болон хүдөө тосхонуудта ажаллахаар ерэнэ. Мүнөө сагай ажабайдалтай зохилдуулан һургуулиин урда табигдаһан зорилгонуудые бодото дээрэнь һургуулиин багшанар лэ бэелүүлнэ ха юм. Һуралсалые ажалтай нягта холбоотойгоор ябуулжа, һурагшадта эрдэм наукын үндэһэн һууринуудые ойлгуулхаһаа гадна, социалистическэ промышленность ба хүдөө ажахытай тэдэниие танилсуулжа, ажалай хүсэд дүй дүршэлтэй болгохо, тиигэжэ коммунистическэ общество байгуулагшадые бэлдэхэ гэһэн харюусалгатай ба хүндэтэй уялгые багшанар дүүргэнэ гээшэ.

Тиимэһээ һургуулинуудта занятинуудай һаадгүйгөөр, һайнаар үнгэргэгдэхын тула багшанарые зохистой һайн ажаһуудалаар хангаха гээшэ тон шухала удхашанартай хэрэг болоно. Манай парти, правительство багшанарай ажал хүдэлмэриие һайнаар эмхидхэхэ, тэдэнэрэй ажаһуудалые һайжаруулха талаар саг үргэлжэ анхаралаа табидаг. Жэшээнь, хүдөө нютагуудта ажаллажа байһан багшанарта гэр байдалай асуудалаар горьтойхон хүнгэлэлтэ олгогдоһон байна.

Манай республикын хүдөө нютагуудаар багшанарай ажаһуудалые һайжаруулхын, тэдэнэрэй ажал хүдэлмэридэ таарамжатай эрхэ нүхэсэл байгуулхын түлөө ёһотой оролдолго гаргадаг һургуулинууд үсөөн бэшэ бии. Яруунын аймагай Үльдиргын дунда һургуули (директорынь нүхэр Цокто Номтоев) энэ талаар һайн жэшээ харуулна. Зунай амаралтын үедэ тус һургуулиин гэрнүүд, багшанарай байранууд гүйсэд заһабарилагдаһан, мүн жэл соогоо хүрэхэ хуурай, һайн түлеэн хүсэд бэлдэгдэһэн байгаа. Энэ һургуулида хүдэлхэеэ ерэһэн залуу багшанар илангаяа халуун анхаралаар хүреэлэгдэнхэй.

Гэбэшье, зарим аймагуудай партийна, советскэ, профсоюзна организацинууд, эмхи зургаануудай, колхозуудай предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэд багшанарта зохистой гэр байра бэлдэхэ, тэдэниие саг дарыдань заһабарилуулха, дулаалуулха, түлеэ залһаар хангаха тушаа таарамжатай хэмжээ абанагүй.

Байкало-Кударын аймагай Кударын дунда һургуулида 40 гаран багшанар ажалладаг юм. Тэдэнэрэй миил 8-ниинь нормоор хараалагдаһан түлеэгээ энэ жэлдэ абаһан байна. Бусад багшанартань нэгэ—нэгэ машина хюрөөдэгдөөгүй, шал нойтон түлеэн буулгагдаһан байгаа. Тус һургуулиин дирекци, аймагай арадай гэгээрэлэй таһаг багшанарые һайн, хуурай, түлеэгээр хангаха гэжэ оролдолго хүсэд гаргаагүй.

Гэр байрын материальна туһаламжа үзүүлхынгээ хажуугаар партийна, профсоюзна организацинууд, арадай гэгээрэлэй органууд багшанарай эрдэм мэргэжэлые, методическа шадабариие дээшэлүүлгэдэ һаналаа хододоо табижа байха ёһотой.

Республикын олохон һургуулинуудта һүүлэй үедэ багшанарай байха гэрнүүд тон удаанаар баригдана, үгы гэбэл огто баригдахаяа болишонхой. Иимэһээ олон багшанар байрынгаа түлөө өөһэдөө мүнгэ түлэдэг байна. Багшанарта хэды шэнээн керосин, түлеэн түлбэригүйгөөр үгтэхэб гэжэ зарим газарта мэдэнгүй байдаг.

Хүдөөгэй багшанар хэтэрхэдээ эдеэ хоолой зүйлнүүдые магазинһаа худалдажа абахадаа элдэб бэрхэшээлтэй дайралдадаг. Жэшээнь, Мухаршэбэрэй аймагай Шэнэ-Заганай һургуулиин багшанар эдеэ хоолой зарим зүйлнүүдые үни удаан саг соо дутамагаар абажа байһан юм.

Эдэ баримтанууд юу харуулнаб гэхэдэ, зарим газарта һургуулиин хэрэг бүгэдэниитын, гүрэн түрын хэрэг гэжэ ойлгоогүй хүтэлбэрилэгшэд яһала бии гээшэ. Иимэ ушарһаа нютагуудтахи партийна, советскэ профсоюзна организацинууд багшанарай байра байдалые һайжаруулха талаар саг үргэлжын анхарал табиха, энэ хэрэгые тоодоггүй албан хойрог хүтэлбэрилэгшэдтэ зохихо хэмжээ абаха, тэдэнэрэй урда шанга эрилтэ табиха зэргэтэй.

Залуу үетэниие коммунистическэ ёһоор хүмүүжүүлхэ гээшэ гансал багшанарай уялга бэшэ, харин бүхы олониитын хүндэтэ хэрэг мүн. Тиимэһээ олониитын, ажахын организацинууд һургуулиин хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр туһалалсажа, багшанарые халуун анхаралаар хүреэлхэ ёһотой.

Түрэл орон доторнай

Байгалай үмэнэхи колхозуудта шэнэ гэшүүд олоор ороно

КПСС-эй ЦК-гэй сентябрьска пленумһээ хойшо Читын областиин колхозуудта 15 мянга гаран хүн ороо. Эдээнэй зариманиинь холоһоо нүүжэ ерэһэн колхознигууд, нүгөөдүүлынь предприяти, эмхи зургаануудта хүдэлмэрилжэ байһан албахаагшад, хүдэлмэришэд юм. Иигэжэ зарим колхозуудта хүдэлмэридэ ябадаг гэшүүдэйнь тоо хоёр дахин шахуу олон боложо, мүнөө жэлдэ үбһэ таряанай хүдэрмэри эртэ дүүргэгдээ, нёдондонойхидо орходоо мал һайнаар ондо оруулагдажа байна.

Колхоздо шэнээр ороһон хүнүүдтэ хаа хаанагүй анхаралтайгаар хандана. Колхозууд тэдээндэ таба мянга шахуу гэр үгөө. Тэдэнэй зариманиинь шэнээр баригдаһан, нүгөө зариманиинь һэльбэн заһагдаһан гэрнүүд юм. Үнеэтэй, жэжэ малтай болохо хэрэгтэнь туһална.

Борщовочно дабаанай саада тээ, Забайкалиин зүүн-урда талада заха хизааргүй үргэн тала нэмжээрнэ. Энэ Агын бурят-монголой национальна округой газар дайда гээшэ.

Цокто-Хангил тосхоной саана, саһаар хушагдаһан гүбөөнүүд дээгүүр бүхы союзна республикануудай тугууд намилзана. Советскэ Конституциин үдэртэ Сталинай нэрэмжэтэ колхозой культбаза эдэ тугуудаар гоёон шэмэглэгдэһэн байгаа. Соёл болбосоролой энэ шэнэ гуламта колхознигуудай ажабайдалай ехээр хубилһан тухайнь гэршэлнэ.

Урда сагта бүхы бурят зондол, цокто-хангилайхид мүн лэ нүүдэл байдалтай байһан юм. Хамтаржа артель болоходоо, утаатай һэеы гэрээ орхижо, һаруул сэбэр байшангуудта байдаг болоо. Тэрэнэй һүүлээр машинно-тракторна станци байгуулагдажа, урдынь нүүдэл малшад тариан ажал эрхилдэг болоһон юм. Мүнөө тарилгынь талмай хоёр мянга шахуу гектар болонхой. Гэбэшье, ниитын ажахын гол һалбаринь малажал юм. Фермэнүүдтэнь 20 гара мянган нарин ба нарибтар нооһотой хонид, үүлтэрынь һайжаруулагдаһан һүрэг олон үнеэд харууһалагдана. Адууниинь баһа олон. Колхоз олон миллион олзо доход абана. Энээнэйнтээ ашаар ажахын эдэб олон барилганууды, хүдөөгэй клуб, һургуули, библиотекэ бария.

Малаа түхэреэн жэлдэ хээрэ адуулдаг Хара нуур гэжэ газарай малшадта культбаза байгуулагдаа юм.

Мүн эндэ клуб, медицинскэ пункт, магазин, багахан электростанци байгуулагданхай. Клубтань хорёод гаран газетэ болон журнал ерэдэг. Приемник, хүгжэмэй инструментнүүд, элдэб нааданууд бии юм.

Культбазын клубта Конституциин үдэртэ зорюулагдаһан вечер декабриин 3-да болоһон байгаа.

Иимэнүүд культбазанууд Агын округой бусад колхозуудта мүнөө жэлдэ байгуулагдаа.

Холын нютагуудһаа тарягаа зөөжэ байна

Казахстанай саһаар хушагдаһан харгынуудаар таряа ашаһан автомашинанууд, тракторна поезднууд үдэр һүнигүй элеваторнууд, станци шадархи складууд тээшэ ошожол байдаг. Республикын колхозууд болон совхозуудта байра дээрэнь обоолоотой тарянһаа 400 миллион пүүдынь шэрэгдээ. Джамбульска, Зүүн Казахстанай, Карагандинска, Кзыл-Ординска болон Урда Казахстанай областьнуудай холын нютагуудһаа тарян дууһан гаргагдаа. Акмолинска областьдо элеваторнууд болон саг үргэлжэ хадаталагдаха газарнуудта 105 миллион пүүд тарян асарагдаа.

(ТАСС).

Советскэ хүүгэдтэ зорюулан

СССР-эй Хүнгэн промышленностиин предприятинуудта хүүгэдэй хубсаһан үдэр ерэхэ бүри олоор оёгдоно. Жэшээнь, хүүгэдэй элдэб янзын пальто 1950 онойхидо орходоо хоёр дахин, хилгааһан бүд пальто гурбаһаа үлүү дахин олоор мүнөө жэлдэ оёгдоо. Хүүгэдэй костюмууд мүн лэ хоёрһоо үлүү дахин олоор гаргагдаба.

Гэбэшье, СССР-эй Хүнгэн промышленностиин министерство хүүгэдэй хубсаһанай харалга үнгэргэхэдөө, тэдэ шанар муутайгаар оёгдоно, шэнэ түхэлэй хубсаһан олоор оёгдоногүй, хүүгэдтэ платье, пальто оёходо хэрэгтэй болодог хилгааһан, торгон, мүн пумаажан бүд наймаанда үшөөл хомор байдаг гэжэ элирүүлээ.

Элдэб янзын хубсаһа шанар һайнтайгаар хүүгэдтэ оёхын тула абтаха хэмжээнүүдые СССР-эй Хүнгэн промышленностиин министерство хараалаа.

1957 ондо оёдолой хэдэн фабрикануудые, мүн цехүүдые тусхай мэргэжэлтэй болгохо гэжэ шиидхэгдэбэ. Хүүгэдэй хубсаһанай, мүн тэдэндэ хэрэглэгдэдэг бүдэй эрхим һайниие шалгаруулхын тулада хэдэн мүрысөөн үнгэргэгдэхэ юм.

(ТАСС).

● Манай түрүүшүүл ●

Валентина Павловна Попова Улан-Удын хилээмэнэй комбинадай түрүү хүдэлмэрилэгшэдэй нэгэн юм. Мүнөө нүхэр Попова үдэр бүриингөө нормые 135 процент дүүргэнэ. Энэ новаторай ажалынь хододоо һайн шанартай байдаг.
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: нүхэр В. П. Попова.

А. Хайдуровай фото.

Мүнгэн шанда хүртэбэ

Бурмонкоопсоюзай бэлэдхэлэй управлениин түүхэй эд бэлэдхэлгын базын хүдэлмэрилэгшэд ажалай һайн амжалта туйлаа. Иигэжэ энэ база гурбадахи кварталай дүнгүүдээр РСФСР-эй потребкооперациин правлениин гурбадахи мүнгэн шанда хүртэбэ. Базын 20 хүдэлмэрилэгшэдтэ мүнгэн шан үгтэбэ.

Һаяхан базын хүдэлмэрилэгшэдэй суглаан болоо. Тэрээн дээрэ түүхэй арһа ба ангай арһа эдлэлгын мастер Горбева, Козлов, Чунтупов, хүдэлмэрилэгшэд Белоусов, Ляпин, Щепин, Шатунов, Беркель ба бусалта шан барюулагдаа. Мүн нүхэд Горбева, Макарова гэгшэд Бурмонкоопсоюзай правлениин болон потребкооперациин хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай обкомой Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаа.

Эдэ амжалтаараа һанаагаа амарангүй тус базын хүдэлмэрилэгшэд социалистическэ шэнэ уялгануудые абажа, үшөөл һайн үрэ дүн туйлахаар зоригжонхой.

К. Демин.

Уялгаяа болзорһоонь урид дүүргэбэ

Улан-Удын пивын заводой солод буйлуулдаг цехынхид абаһан уялгаяа дахин хаража үзөөд, жэлэйнтээ түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхэ тухай шиидхэбэри гаргаһан юм.

Солод буйлуулагшад дээшэлүүлэгдэһэн уялгаяа болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө социалистическэ мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, жэлэйнгээ түсэбые болзорһоонь урид дүүргээ. Цехын түрүү хүдэлмэришэд М. С. Антонова, А. И. Братенькова гэгшэд үдэр бүриингөө даалгабариие 115—120 процент дүүргэнэ.

Н. Олзоев.

Һайн шанартайгаар, үнэгүйгөөр, түргэнөөр барижа һураха

1956 ондо Түнхэнэй барилгашад колхозуудта малай байра бариха түсэбөө болзорһоонь урид дүүргэбэ.

11 һарын туршада 9210 малай байха 37 байра барижа, түсэбөө 145 процент дүүргэһэн, 4000 шубуунай байха 50 байра барижа, түсэбөө 134 процент дүүргэһэн байна.

Жэлэй дүүрэтэр колхозой барилгашад үшөө 1250 малай байха хэдэн байрануудые ашаглалгада үгэхэ юм.

Малажалай ашаг шэмые дээшэлүүлхэ тушаа КПСС-эй ЦК-гэй сентябрьска Пленумэй түүхэтэ шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ хэрэгтэ малаа дулаан, һайн байрануудаар хангалга хадаа шухала удхашанартай байһыень хараадаа абажа, партиин айком болон аймгүйсэдком энээндэ анхаралаа ехээр хандуулһан байна.

Малай байрануудые бариха жэлэйнгээ түсэб үлүүлэн дүүргэжэ, мал үсхэбэрилхэ, тэрэнэй ашаг шэмые эрид дээшэлүүлхэ зорилго колхозуудай урда табигдаа һэн.

Барилгые үргэнөөр хэхын тула нёдондо жэлдэ ехэхэн бэлэдхэлэй хүдэлмэри ябуулагдаһан байна. Модо бэлэдхэхэ, тэрэнээ шэрэжэ асарха түсэбые аймагай колхозууд 1956 оной январиин 1-дэ 60 процент, мартын 1-дэ 134 процент дүүргээ. Тиигэжэ барилгашад сэхэ барилга хэжэ ороо һэн.

Гэбэшье, элдэб бэрхэшээлнүүд ушараа. Барилгашадаар дутамаг дээрэһээ барилгын ябаса удааруулагдахаяа һанаа һэн. Тиимэһээ, колхозуудта барилгын саг үргэлжын бригадануудые эмхидхэхэ хэрэгтэ анхаралаа бидэнэр хандуулһан байнабди. Март һарада 227 хүнүүдһээ бүридэһэн барилгын 12 бригада эмхидхэгдэжэ, июнидэ 318 барилгашадтай болоо һэмди.

Энээнһээ гадна, ажалай шэнэ арга хэрэглэгдээ. Энэ аргаар малай байрын фундамент тодхогдоһоной һүүлээр ханануудынь бодхоонтүй, түрүүн потолок болон оройнь баригдажа эхилдэг. Мүн тэрэнэй хажуугаар дософхи кормушканууд хэгдэдэг, полынь хушагдадат, дүүжэн харты хабсаргагдадаг байна. Иимэ аргын аша үрэнь юуб гэхэдэ, ханагүй байхадань барилгын хэрэгсэлнүүдые оруулхада тааруу зохистой, байрын орой хушагданхай дээрэһээ бороо хуратай үдэрнүүдтэ ажал һаадгүй ябадаг байна.

«Путь к коммунизму» колхоз (түрүүлэгшэнь Холбоев, бригадирынь Танхаев), Сталинай нэрэмжэтэ (түрүүлэгшэнь Бельгаев, барилгын звеньевод Ермаков), XVII партсъездын нэрэмжэтэ (түрүүлэгшэнь Винтовкин, бригадирынь Богатуев), «Победа» (түрүүлэгшэнь Федоров, бригадирынь Чернегов) колхозууд малай байра барилгаар нилээдгүй ехэ амжалтануудые туйлаба.

Гэбэшье, ажалдамнай үшөөл дутагдалнууд бии. Зарим шэнэ барилганууд шанар муутайгаар хэгдэнэ. Молотовой нэрэмжэтэ колхоз типовой барилгануудые тоонгүй, юрын далнуудые барина. Энээнһээ боложо һү һаалгаараа аймаг соогоо һүүлшын һуурида ябана.

Манай аймагай эрхэ байдалда экономическа талаараа ашагтай барилгын материал һулаар хэрэглэгдэнэ. Үнэтэй шухат цементын орондо хэрэглэгдэжэ болохо извёсткын хэбтэшэнүүд эндэ элбэг байбашье, извёстко галдалга мүнөө хүрэтэр эмхидхэгдээгүй.

Барилгын хүдэлмэриие һайжаруулха арга олгомоор бусадшье доторой резервнүүд колхозуудта бии. Тааруу зохид, үнэгүй барилгын материал болохо туф шулуунай хэбтэшэнүүд тоогүй ехэ. Туф шулуун шанарайнгаа талаар шлатһаа һурагүй һайн юм. Тиимэһээ блогуудые болон бүхэли шулуун ханануудые бүтээжэ болодог. Мүн тэрээнэй шлатһаа нилээдгүй хүнгэн шэгнүүртэй туладань бутаруулажа, потолок дээрэхи хушалта хэхэдэ таарамжатай.

«Красный пахарь» колхозло туф шулуугаар баригдаһан малай байрын барилга дээрэһээ хаража үзэхэдэ тэрэнэй экономическа талаараа баримшатай байһаниинь эли харагдана. Энэ ушарһаа үбэлдөө туф шулуун блогуудые үйлэдбэрилгые эмхидхэхэ, тэрэнэй хажуугаар извёстко галдалтые эхилхэ гэжэ шиидэнхэйбди.

Туф шулуун блогууд мэтын иимэ һайн барилгын материалнуудтай болобол, колхозууд дулаан болохотой сасуу барилга үргэнөөр хэжэ эхилхэ байна.

1957 он болотор малай 30 шахуу байрануудые, 19 үйлэдбэриин болон культурно-ажаһуудалай гэрнүүдые, тэрэнэй тоодо 2 клуб, колхозой 2 амаралтын гэр болон бусад колхознигуудай байха гэрнүүдые бариха ёһотойбди.

Бүхы малнуудые дулаан байрануудаар хангаха гээшэ бидэ барилгашадай шухала зорилго болоно.

Үбэлэй сагта барилгашадые һургажа, барилгын бригадануудые бэхижүүлхэ байнабди.

Барилгын материалнуудые бэлдэжэ зөөхэ, туф шулуугаар блогуудые бүтээлгые эмхидхэхэ, извёстко галдалгые эхилхэ, барилгашадые һурган бэлэдхэхэ ябадал шухалын шухала зорилго мүн. Тиигэлһээ, ерэхэ жэлэй барилгын түсэб амжалтатайгаар дүүргэхэмнай дамжаггүй.

П. Чуркин, Түнхэнэй аймгүйсэдкомой колхозуудтахи барилгын таһагые эрхилэгшэ.

Москвагай түмэр замай хүдэлмэрилэгшэд шэнэ мэргэжэл шудална

Московско-Рязанска замай Москва-Сортировочная гэжэ деподо түлшын тепловозууд һаяхан асарагдаба. Москвагай түмэр замайхид ерэхэ жэлдэ олон тепловоз болон электровозуудые абаха юм.

Юрын паровоздо орходоо эдэ шэнэ түхэлэй машинанууд бүри ондоо юм. Паровозой 600 гаран машинист, тэдэнэй туһалагшанар, слесарьнууд ажалһаа таһарангүйгөөр электровоз, тепловоз жолоодохо мэргэжэлдэ һурана.

Депогой хэдэн олон машинистнууд электровоз, тепловоз жолоодохо тусхай курсануудта һурана. Тэдэнэй дунда түмэр замай транспортын солото хүдэлмэрилэгшэ, СССР-эй Верховно Соведэй депутат В. Г. Блаженов, хүндэ составуудые жолоодогшод Б. К. Строчка, Н. В. Авдеев, И. Е. Павлов, Е. А. Чекалин ба бусад бии.

(ТАСС).

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

Малажалаа гүнзэгы гэзгдэлһээ гаргаха

Хүдөө ажахые саашадань улам хүгжөөхэ, малажалай ашаг шэмые эрид ехээр дээшэлүүлхэ угаа ехэ арга боломжонууд Баргажанай аймагта бии. Зүгөөр, аймагай партийна организаци эдэ арга боломжонуудые элирүүлэн, ашагтай туһатайгаар хэрэглэхын түлөө зоной дунда эмхидхэлэй хүдэлмэри һулаар ябуулаа гэжэ һаяхан эндэ болоһон партийна конференци дээрэ делегадууд шангаар шүүмжэлбэ.

Ажахые халирхайгаар хүтэлбэрилһэнэй эсэстэ ниитын мал олоор гарзалһан байна. Нёдондо урда жэлэйхидэ оробол 1527 толгой эбэртэ бодо мал, 8425 толгой хонин, 583 толгой адуу морин, 21 толгой эхэ гахай хорожо, колхозуудай ниитын ажахыда тон ехэ гээлтэ болоо.

Эхэ малай олоор һубайрһан дээрэһээ шэнэ түл үсөөнөөр абтаа. Энээнтэй хамта, малай ашаг шэмэ эрид доошолбо. Жэшээнь, 1956 ондо 1955 онойхидо оробол үнеэн бүриһөө һү һаалга 90 литрээр, хонин бүриһөө нооһо хайшалалга 200 граммаар доошолоо. Мүн 650 толгой үнеэн хороогдоһон, бүхы үнеэдэй 40 шахуу процентнь һубайрһан байна. Энээнэй эсэстэ малажалһаа һү, нооһо, мяха абаха түсэбүүд холо дүүргэгдэнгүй үлэшоо.

Иимэһээ конференци дээрэ үгэ хэлэһэн делегадууд ниитын малай тоо толгой яахадаа олошорноогүйб, ямар шалтагаанһаа боложо малай ашаг шэмэ бага байнаб гэһэн асуудал партиин айкомой, тэрэнэй бюрогой үмэнэ табиһаниинь зүбтэй байна. Аймаг дотор малажалай удаанаар хүгжэжэ байһанай шалтагаанууд олон. Аймагай колхозууд, машинно-тракторна станци ниитын малажалда тэжээлэй база байгуулха асуудалые шиидхэжэ шадаадүй байһаар. Сабшалангай газарые һайжаруулха, сэбэрлэхэ хүдэлмэриин тоогдодоггүй дээрэһээ, тэрэнэй 20—25 процентнь жэл бүри сабшагдангүй үлэнэ. Мүн сабшалангай газарые һайнаар уһалха, тэрэниие үргэдхэхэ хүдэлмэри муугаар ябуулагдана. Ороохото болон тэжээлэй культурануудай, илангаяа кукурузын ургаса жэл бүри багаар абтана. Ногоон тэжээл болохо культурануудые ехээр тарижа, малда эдюулхын хойноһоо тэмсэл һулаар ябуулагдаа. Аймаг дотор һүүлэй жэлнүүдтэ зоотехническэ барилгануудай тон хангалтагүйгөөр ябуулагдажа байһан дээрэһээ адуу мал муу, хүйтэн, уйтан байрада үбэлжэнэ, тэндэнь үнеэдые уяжа харууһалхын аргагүй. Жэшээнь, Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз малаар олон аад, нэгэшье типовой һайн байрагүй. Тиихэдэ малажалаараа аймаг соогоо эгээл томо, тус тустаа 1000 гаран һаамхай үнеэдтэй Сталинай, Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозууд үнеэдэй байха 1—2 лэ типовой байрануудтай. Эдэ бүгэдэһөө боложо, үбэлжэлгын үедэ малай харууһалга ба эдеэлүүлгэ ехэ муу байдаг.

Партиин айком, тэрэнэй бюро аймагайнгаа хүдөө ажахые халирхайгаар хүтэлбэрилнэ. Тиимэһээ үндэһэн шухала асуудалнууд муугаар шиидхэгдэнэ. Партиин айкомой хүдэлмэрилэгшэд колхозуудай экономикые гүнзэгыгөөр шэнжэлжэ үзэнэгүй. Илангаяа колхозуудай арга боломжонуудые элирүүлхэ, тэдэниие зүбөөр, гүйсэд хэрэглэхэ талаар партиин айком партийна организацинуудта бодото туһаламжа үзүүлдэггүй, харин ажахыгаа эрид хүгжөөхэ тухай хооһон үгэ зугаа, шаг шууяа гаргаад дүүрэдэг гэжэ делегадууд С. Цыренов, Р. Бубеев гэгшэд эрид шангаар шүүмжэлээ.

Партиин айкомой бюрогой, тэрэнэй нэгэдэхи секретарь нүхэр Малыгинай хүтэлбэрилхы арга дүршэлдэ ехэ дутагдалнуудай байһые олон делегадууд элишэлэн шангаар шүүмжэлээ. Колхознигуудай болон механизаторнуудай дунда эмхидхэлэй болон политическэ хүдэлмэри үргэнөөр ябуулхын орондо, партиин айкомой секретарьнууд ехэнхидээ колхозой түрүүлэгшэнэртэ захиралта, даалгабари үгөөд ошодог заншалтай байба. Һүүлэй үедэ айкомой зүгһөө колхозууд бүхэндэ 2—3 түлөөлэгшэд эльгээгдэдэг болонхой. Харин секретарьнууд кабинедтээ һуудаг гү, али хаа яа колхозуудаар ябаашье һаа, бригада, фермэнүүдэй хүдэлмэриие һайнаар харангүй, колхозой центрнүүдээр гүйлгөөд, гэдэргээ бусадаг байна. Партиин айкомой нэгэдэхи секретарь нүхэр Малыгин бюрогой бусад гэшүүдтэ түшэглэн найдадаггүй, юумэ бүгэдые өөрөөн шиидхэхые оролдодог заншалтай. Партийна хүдэлмэрилэгшэ ажахын-политическэ зорилгонуудые партийна эхин организацинуудта, коммунистнуудта түшэглэжэ, тэдэнэй эдэбхитэй хабаадалгатайгаар бэелүүлхэ ёһотой бшуу.

Партиин айком Советүүдэй үүргые дээшэлүүлхын орондо тэдэнэй хэхэ юумэндэ оролсодог байба. Иимэ буруу заншалай эсэстэ аймгүйсэдком, мүн нютагай Советүүд эмхидхэлэй хүдэлмэри ехэ һулаар ябуулна.

Аймаг дотор 3—4 гээгдэнги колхозууд бии гэжэ үнинһөө хойшо хэлэгдэдэг. Теэд хэлсэхэһээ саашаа хэрэг хубилнагүй. Эдэ гээгдэнги колхозуудта партиин айком, тэрэнэй инструкторска группа, мүн машинно-тракторна станци бодото туһаламжа үзүүлдэггүй байһаар.

— Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой сабшалангай газар һүүлшын саттанамагжажа, һөөг бургааһанда дарагдажа, ехээр муудаһан байна. Теэд, сабшалан һайжаруулха асуудалые хэдэн жэлэй туршада шиидхэжэ шаданагүйбди. Үнгэрэгшэ зун Хүнтэйн МТС ороймдоо хахад гектар талмайе һөөг бургааһанһаа сэбэрлээд лэ, хүдэлмэреэ хизаарлаа. Бидэндэ энэ мэтээр туһалжа байхадань гээгдэлһээ гарахамнай бэрхэтэй байна,—гэжэ делегат нүхэр Устинов хэлэбэ.

Партиин айкомой пропаганда ба агитациин таһагай хүдэлмэри зүбөөр шүүмжэлэгдээ. Айкомой хоёрдохи секретарь нүхэр Цыбиков идеологическа хүдэлмэриие хангалтагүйгөөр хүтэлбэрилнэ гэжэ олон делегадууд шүүмжэлбэ.

Конференци дээрэ үгэ хэлэгшэд аймагай партийна организациин хүдэлмэридэ бии байһан бусадшье дутуу дунданнуудые элирүүлээ. Гэбэшье, элидхэлшэ ба үгэ хэлэгшэд мүнөө жэлэй үбэлжэлгын тон эмхигүйгөөр ябажа байһан тушаа, олон малай туража, гарзалжа байһан тухайда юушье хэлээгүй. Үбэлэй һаранууд аймаг дотор һү һаалгые горьтойгоор дээшэлүүлхын түлөө бодото тэмсэл ябуулагданагүй гэхэдэ болохо. Мүнөө конференцииншье һүүлээр хубилалта болоногүй. Һү һаалга доошолжол байна.

Мүнөө жэл бүдүүн тэжээл нёдондонойхидо орходоо 1,5 дахин, силос 4,5 дахин ехээр бэлдэгдээ. Мүн байгаалиинншье эрхэ байдал адуу малда мүнөө ехэ таатай байна. Гэбэшье, үбэлжэлгын эхилэмсээр колхозуудта мал нёдондонойхидоол адли олоор гарзална. Жэшээнь, ажахын нёдондо жэлэй түрүүшын хоёр һара соо хамта дээрээ 418 толгой мал гарзалһан байгаа һаа, мүнөө жэлэй октябрь, ноябрь һара соо аяар 542 толгой мал гарзалба. Энэ баримта юу харуулнаб гэхэдэ, зарим колхозойхид нёдондо жэлэйнгээ алдууһаа һургаал абаагүй, мал эдеэлүүлгэ, харууһалгада эрид хубилалта хээгүй байһаар.

Конференци дээрэ ой модоной, затаһанай ба нютагай промышленностиин предприятинуудай, һургуулиин болон культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаануудай хүдэлмэридэ бии байһан олон дутагдалнууд элирүүлэгдэн шүүмжэлэгдээ. Элирүүлэгдэһэн олон дутуу дунданнуудые түргэн зайсуулха, колхозно үйлэдбэриин бүхы һалбаринуудые эрид хүгжөөхэ хэрэгтэ зорюулагдаһан тогтоол конференци баталан абаа.

Удаань айкомой шэнэ составай пленум боложо, КПСС-эй айкомой нэгэдэхи секретаряар нүхэр **Н. И. Малыгин**, хоёрдохи секретаряар нүхэр **С. Ламожапов**, секретаряар нүхэр **Н. Ш. Очиров** гэгшэд һунгагдаба.

Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ пединститутда

ХИТАД ОШОҺОН ТУХАЙГАА

Институдай багша Елизавета Тихоновна Тимофеева советскэ туристнуудай тоодо һаяхан Хитад ошожо ерээ юм. Тэндэ ябаха зуураа, Хитадай ажахын гол һалбаринуудтай танилсаһан, культурын гуламтануудые хараһан, хүн зонтойнь хөөрэлдэһэн байгаа.

Һаяхан Елизавета Тихоновна бүхы һонирхоһон юумэнүүдээ студентнэртэ хөөрэжэ үгэбэ, ахадүү хитад орон тухай студентнэр ехэ һонирхон шагнаа.

Хитадай компартиин VIII съездээр табигдаһан зорилгонуудые хитад арадай шэн зоригтойгоор бэелүүлхын түлөө тэмсэжэ байһан тухай тэрэ тоггон хэлээ. Мүн Хитадай университет, тэдэнэй журам, һуралсал, ажабайдал тухайнь студентнэр хөөрэжэ үгэбэ.

ДИСКУССИ ҮНГЭРГЭГДЭБЭ

Һаяхан 64-дэхи группынхид «Инаг дуран ба нүхэрлэл» гэһэн лекци шагнаад, зүбшэн хэлсээ. Энээн тухай лекци Цырен-Дулма Дондокова хэхэдээ, «Инаг дуран ба нүхэрлэл гээшэ юун гээшэб» гэжэ тодорхойгоор хэлэхэ зуураа, группынгаа ажабайдалһаа олон жэшээнүүдые харуулба. Элидхэл тушаа аха нүхэдэй үгэ хэлэхэнь һонирхолтой байгаа. Жэшээлхэдэ, Лхамжап Бадмаева (үнии багшаар хүдэлһэн юм) бүхы дутуу дунданнуудаа коллектив соогоол элирүүлжэ, бэе бэедээ нүхэдэй туһа хүргэлсэн, мүнөөнһөөл багшын ажалда бэеэ бэлэдхэхэ ёһотойбди, гэжэ хөөрэбэ.

ТИПОГРАФИДА ЭКСКУРСЯАР ОШОБО

Студентнэр газетэ уншахынь уншаад, хайшан гэжэ тэрэнэй хэблэгдэдэг байһые мэдэхэгүй байгаа. Тиимэһээ бүлэг бүлэгөөрөө типографи экскурсяар ошожо, хэблэлэй хүдэлмэритэй танилсадаг болоо. Һаяхан хэдэн студентнэр тэндэ ошожо, газетэ, номуудые хэблэхыень, орёо оньһотой машинануудые хараһан, һонирхоһон асуудалнуудтаа харюунуудые абаһан байха юм.

ГОРОД СООГУУР ДЕЖУРЛАНА

Манай студентнэр город соо ниитын гурим эрхимээр сахилгада туһалдаг болонхой. Гартаа улаан бүд уяһан студентнэрые городой үйлсэнүүдээр, заха газарнуудаар, театр, клуб, столово, автобусой байдаг газарнуудаар хаража болохо. Тэдэнэр милициин хүдэлмэридэ туһалдаг. Эдэбхитэй студентнэрынь грамота, бэлэгүүдээр шагнагдадаг юм. Жэшээлхэдэ, энэ зун студент Юрий Дементьев «Победа» часыгаар ВЛКСМ-эй горкомой зүгһөө шагнагдаа һэн.

СПОРТИВНА МҮРЫСӨӨНҮҮД

Шатар, бокс, волейбол, хүнгэн атлетикээр институдта хододоо мүрысөөнүүд боложо байдаг. Һаяхан институдай шатаршад машина бүтээдэг заводой командатай уулзахадаа, 3,5:1,5 гэһэн тоотойгоор шүүгдэшоо. Мүн хүнгэн атлетикээр физико-техническэ ба математическа факультедтэ мүрысөөн үнгэргэгдөө.

ҺОНИРХОЛТОЙ ВЕЧЕРНҮҮД

Занятиингаа һүүлээр культурнаар амарха, хүхихэ сэнгэхэ, хатар наада эмхидхэхэдэ ехэл зохид даа. Институдай факультет бүхэн ээлжээгээр вечернүүдые үнгэргэдэг юм. Эдэ вечернүүд тон һонирхолтойгоор үнгэрдэг болоо. Жэшээ болгон, һаяхан үнгэргэгдэһэн нэгэ вечер хаража үзэе. Институдай актова зал соо дүүрэн хүнүүд. Тэдэнэртэ бурят-монгол арадай культурын, эрдэм һургаалай дэлгэржэ байһан тухай элидхэл багша Тармаханов хэбэ. Тэрэнэй һүүлээр концерт болоо.

В. Очиров.

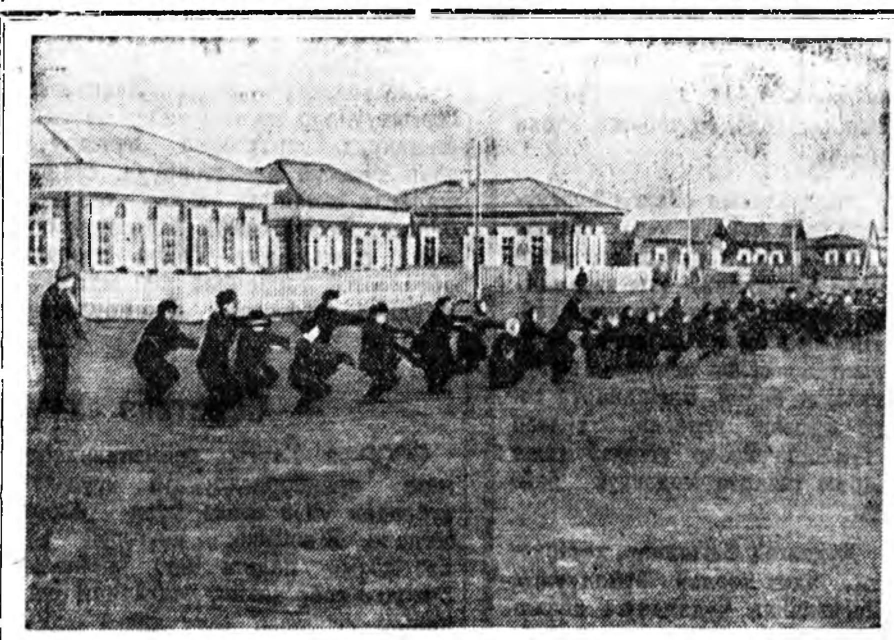

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Корсаковска дунда һургуулиин һурагшад үглөөнэй физзарядка хэжэ байна. Ф. Бальбуровай фото.

Айл бүхэндэ газетэ

Ажалшадһа газетэ, журнал олоор захиулха

1957 оной хэблэл тараалга Ула[н-]Удэ городто муугаар ябуулагдаж[а] байна. Илангаяа бурят хэлэн дээр[э] гарадаг газетэ, журнал бүри му[у]гаар тараагдажа байнхай. Байгш[а] оной декабриин 1-нэй мэдээгээр г[а]зетэ тараалга Железнодорожно ра[й]ондо арай гэжэ 82 процент боло[о]. Тус районд газетэ тараалтаар т[ү]лөөлэгдэһэн нүхэд Е. С. Фоми[на,] М. Ф. Самойлова гэгшэд партиин[ой,] комсомольско организацинуудта[й] ямаршье холбоогүйгөөр ажаллан[а.] Мүн ажалшадай дунда ойлгуулам[жын] хүдэлмэри ябуулнагүй. Тэр[э]шэлэн Пригородна районд ажал[ша]дай дунда газетэ, журнал тараа[лга] баһал иимэрхүү байна. Хэблэл т[а]раалгаар түлөөлэгдэһэн хэлхеэ хо[л]бооной табадахи отделениин начал[ь]ник З. Д. Нимаев, «Союзпечатиин» инструктор В. И. Крылова гэгш[эд] предприяти, эмхи зургаануудаа үсөөн ябана, тэдэнэй дунда ойлгу[у]ламжын хүдэлмэри муугаар ябуулн[а].

Энээнэй хажуугаар ажалшад[ай] дунда хэблэл тараахадаа һайн а[м]жалта туйлаһан нүхэд олон. Тэд[э]нэй тоодо хэлхеэ холбооной 15-д[ахи] отделениин (сэмбын фабрика) на[]чальник А. Г. Шокарева, 10-дахи хэ[л]хеэ холбооной отделениин (Батаре[й]ка) начальник М. К. Волкова, 1[2-]дохи хэлхеэ холбооной отделениин (Кумыска) начальник В. М. Попо[]ва болон бусад бии.

Г. Петров, «Союзпечатиин» городской отделениин начальник.

Һахалида хэблэл тараалга эмхитэйгээр үнгэргэгдэжэ байна

Аймагай хэлхеэ холбооной х[ү]дэлмэрилэгшэд партийна, комсомольско болон ниитын эмхинүүдтэ[й] холбоотойгоор хүдэлжэ, ажалшада[й] дунда хэблэл тараалгые эмхитэ[й]һайнаар үнгэргэжэ байнхай.

Һахали нютагта һуурижаһа[н] Хрущевой нэрэмжэтэ колхозой [г]шүүдэй дунда ойлгууламжы[н] хүдэлмэриие һайнаар ябуулһана[й] ашаар мүнөө тэндэ хэблэл тараа[л]га дүүрэжэ байна. Хүн зоной дунд[а] хэблэл тараахадань хэлхеэ холбо[о]ной хүдэлмэрилэгшэдтэ, мүн ниитэ[ын] түлөөлэгшэдтэ тус колхозой түрүү[]лэгшэ нүхэр П. И. Тепетов илангая[а] ехэ туһаламжа үзүүлнэ. Колхозо[й] 50 гаран үрхэтэй айл нэжээд, хо[]шоод газетэ, журнал захиһан байна.

Тэрэшэлэн хэблэл тараалга кол[]хозой комсомолецуудай дунда (ком[]сомольско организациин секретарь нүхэр Воротникова) ехэ эмхитэй[]гээр үнгэрөө. Тэдэнэй 30 гараниинь республиканска газетэнүүдые жэлэ[эр] болзортойгоор захиһан байна.

Хэблэл тараалгада Галина Ко[л]макова, Павел Толстихин гэгшэ[д] жэшээтэ һайнаар хабаадалсаһа[н] байна.

Мүн Һахалиин долоон жэлэй (ди[]ректорынь нүхэр Филиппов) һу[р]гуулиин багша бүхэн 1957 ондо га[]зетэ, журналнуудые олоор захиба.

«Курумканский колхозник» газетэһээ.

АЛДАРТА ОЙ

(Корсаковска дунда һургуулиин тогтоһонһоо хойшо 100 жэл болобо)

☆ ☆

Байкало-Кударын аймагай Корсаковска дунда һургуулиин тогтоогдоһоор 100 жэлэй ойе тэндэхи багшанар, һурагшадһаа гадна, мүн республикын бүхы ажалшад тэмдэглэжэ байна.

Бурят-монгол арад Октябрьска революциин урда тээ хэдэн дабхар дарлалта доро байһаниинь элитэ. Хаанта засагаархид, ородой буржуази ажалша бурядуудые харанхы мунхаг байдалда зорюута байлгадаг, бурят арадые «буса түрэлтэн» гэжэ нэрлэдэг һэн. Гэхэ зуура нютагай зарим хүнүүдые ном бэшэгтэ һургажа, тэдээгээр дамжуулан бүхы зониие зонхилхо шухала болоһон байгаа. Тиимэ зорилгоор Кударын степной думын тушаалтад 1850 оной хабар приходско һургуули нээхэ зууршалга хэһэн юм. Тэрэнь жэлэй турша соо шиидхэгдэн хүсэлдөөд, тэндэхи бурядуудай зөөреэр тиимэ һургуули нээгдэхэ болоһон байгаа.

Думын захиргаан Кударын һургуулида миин 280 түхэриг 74 мүнгэ жэл бүри һомолдог болоо һэн гэхэ. Тэрэ мүнтэнһөө һургуулиин багшанарта, бусад хүдэлмэрилэгшэдтэ салин түлэхэ, мүн ном дэбтэр худалдажа абаха, һургууляа заһабарилха хэрэгтэй байба. Кударын степной думын мэдэлэй 29 хотондохи һургуулиин наһанай 2740 үхибүүдэй миин 12—14-ниинь Кударын һургуулида һурадаг байгаа.

Тэрээнһээ хойшо 50 жэлэй үнгэрөөд байхада, хоёр класстай зургаан жэлэй һургуули болгогдоод, оройдоо 70 шахуу үхибүүд һурадаг байһан юм.

Таряашан Афанасий Полынцев тус һургуулида анха түрүүн багшалһан байна. Тэрэнэй һүүлээр багшалагшадай дунда хурса бэлигтэй, хурдан ухаатай хүнүүд олон байгаа. Энэ һургуулиин багшанар үхибүүдые ород, бурят-монгол хэлэ бэшэгтэ һургахаһаа гадна, мүн орон нютагаа шэнжэлхэ ба этнографическа хүдэлмэри ябуулдаг байба. 1860 ондо багша Роман Цыремпилов тэндэхи тосхонуудай хүн зоной байдалые харуулһан ном бэшэһэн байгаа. Багша Найдан Гомбоев һуралсалай-хүмүүжүүлгын хүдэлмэри һайнаар эмхидхэн табижа, бэрхэ һургагша гэлсүүлһэн байха. Багша А. К. Куриганов—Санкинаев үхибүүдэй дунда, тэдэнэй түрэлхидэйнь дунда мүн лэ хүндэтэй, магтаалтай болоһон юм гэдэг.

Кударын Приходско һургуули дүүргэһэн бурят багша Ф. И. Дархеев 90-ээд онуудай үеэр засагаархидай зүгһөө тусхай хиналтада абтаһан, багша Н. Н. Вьюков 1905 ондо арестовалагдажа, түрмэдэ хаагдаһан байгаа. М. А. Куриганов шажанай хуурмаг номнолые буруушаадаг байһанай түлөө 1908 ондо багшын ажалһаа зайсуулагдаһан юм. Олондо хүндэтэй багша А. А. Попов эндэ дүрбэн жэл хүдэлмэрилхэ зуураа, нилээд баян библиотекэ, харуулан ойлгуулха хэрэгсэлнүүдые, физикэ ба хими зааха приборнуудые бии болгоо һэн. Тэрэнэй үүсхэлээр хоёр квартиратай гэр батшанарта гэжэ баригдаһан байгаа. Улад зониие гэгээрүүлхэ хэрэгтэ үнэн сэхээр хандадаг багша А. А. Поповой ажал ябуулгань нютагай засагаархидай дунда һэжэг түрүүлдэг болоһон юм. Нээрээшье, А. А. Попов хожомынь Байгалай үмэнэ партизанска хүдэлөө эмхидхэхэ ябадалда эдэбхитэйгээр хабаадаһан байна. Багша П. И. Литвинцев партизанска отрядай штабай начальник болоһон байгаа.

Тэрэ сагай багшанар салин хүлһэ багые абадаг ушарһаа ходол юумээр дутажа, ядардаг байба. Гэбэшье, Кударын думын бурядууд үхибүүдэйнгээ һурадаг һургуулида юугээшье гамнангүй үгэдэг байһан юм. Бүри 1901 ондо бурят зоной хоёр класстай һургуулиин шэнэ байра баригдаа. 1913 ондо багшанарай байха гэр, тэрэнэй һүүлээр нэгэ жэл үнгэрөөд—классай дүрбэн таһалгатай, залтай байшан шэнээр баригдаа.

⁂

Түрүүшын жэлнүүдтэ дуратай сагтаа, уялгата бэшээр һурадаг байба. Түрэлхидынь ямаршье сагта үхибүүдээ һургуулиһаань гаргажа, ажал хүдэлмэридөө ябуулдаг байгаа.

Тиихэ үедэнь һургуулида һууха һандалиһаа эхилээд, ном дэбтэр, саарһа гуурһа хүрэтэрөө тон хомор байдаг һэн гэхэ. Тиимэһээ шулуун самбар дээрэ бэшэдэг, оройдоо хоёр диван, 12 стул, хоёр шкафтай байгаа.

Энэ һургуулиин багшанар ямаршье хашалан гасаланһаа тунхарингүй, оролдосотойгоор ажалладаг байба. Кударын һургуули дүүргэһэн үхибүүд, басагадай олонхинь арад зондоо ашатай туһатай хүнүүд болоһон байдаг. Тус һургуулиин шаби 1882 онһоо хойшо ородой географическа бүлгэмэй Зүүн Сибирьтэхи таһагай үнэнтэ гэшүүн И. Заянов «Бурядай бөөнэр» гэһэн гаршагтай зохёол бэшээ һэн. Тэрэнь мүнөө СССР-эй Науканuудай академиин Ленинградтахи таһагта хадагалагдажа байдаг. Дурсагдагша һургуули дүүргэжэ гараһан И. Ченкиров, И. Николаев, Д. Васильев болон бусад 1917 оной февральска революциһаа хойшо Корсаково тосхондо, Хандали нютагта хүдөөгэй библиотекэ эмхидхээд, элдэб кружогуудые тогтоогоод, зүжэг наада ба концерт харуулдаг болоо һэн.

Иван Васильевич Ченкиров 1925—1927 онуудай үеэр ВЦИК-гэй гэшүүн, СССР-эй ЦИК-гэй гэшүүн боложо һунтагдаад, ВЦИК-гэй дэргэдэ Бурят-Монголой АССР-эй саг үргэлжын түлөөлэгшөөр хүдэлмэрилһэн юм. И. В. Ченкиров мүнөө «Сибгипрогорсельстройн» институдай Бурят-Монголдохи филиалай главна инженерээр ажаллана. Республикын партийна, советскэ, комсомольско органуудай хүтэлбэрилэгшэдэй дундаһаа олониинь, мүн филологическа науканuудай кандидат А. Н. Тантятова, хүдөө ажахын науканuудай кандидат Ишигенов, Байкало-Кударын аймагай хуушанай багшанар И. Х. Николаев, А. В. Булдаев, газар эсхэмжэлэгшэ В. С. Хамышкеев, багша-пенсионер Т. Н. Михеев болон бусад олон нүхэд Корсаковска (урданай Кударын) дунда һургуулида һураһан байна.

⁂

Советскэ засагай жэлнүүдтэ Кударын (мүнөөнэй Корсаковска) һургуули, республикын бусад һургуулинууд шэнгеэр бүхы талаараа хүгжөө. 1934—1935 онһоо хойшо долоон жэлэй, 1953 онһоо хойшо дунда һургуули болонхой. Һурагшадайнь тоо 1916 онойхиһоо 7 дахин олон болоо. Политехническэ һуралсал бэелүүлхэ зорилго амжалтатайгаар шиидхэгдэжэ байна. Һургуулиин гэрнүүдтэ электрын гэрэл ялардаг. Хоёр мянга холо гаран номтой библиотекэ бии юм. Физкультура ба спортдо ехэ анхарал табигдадаг. Эндэхи физкультурнигууд 30 дахин грамотаар, 3 дахин дамжуулгын кубогоор шагнагдаа. Һургуулиинхид туршалгынгаа талмайһаа эрхим ургаса абадаг. 1955 ондо нэгэдэхи зэргын дипломоор шагнагдаа һэн. «Уран гар» гэһэн кружогто 30 үхибүүд һурана. Олохон басагад уран гоёор оёдог, нэхэдэг болоо. Хүбүүднай трактор, машинануудай оньһон орёо техникэ шудалдаг.

Корсаковска дунда һургуули дүүргэһэн олон нүхэд колхозно үйлэдбэриин түрүүшүүл болонхой. Жэшээлхэдэ, һаалишад О. Н. Борбоева, Д. Л. Кукшинова, С. П. Хусаева, Т. В. Кукшинова, Е. К. Хуриганова, М. И. Хабусова, М. А. Уладаева, трактористнууд В. Кукшинов, В. Шабанов, Н. Ануев, шофёрнууд Карпов, Б. Бортоев болон бусад үнэн сэхэ ба үндэр бүтээсэтэ ажалаараа аймаг, республика дотор алдаршаа.

⁂

Энэ һургуулиинхид Ворошиловай нэрэмжэтэ колхозые шефтээ абаад, тодорхой туһаламжа үзүүлжэ байдаг. Үнгэрэгшэ зун 73 һурагшадһа[н] тусхай бригада эмхидхэгдэж[э] А. В. Булдаев, П. Н. Бубеев гэгшэдэй хүтэлбэреэр хүдэлмэрилөө һэн. 2 мянган центнер түсэбтэй аад, [] мянган центнер үбһэ сабшажа, колхоздо тушаатаа.

Тэрэшэлэн багша М. Б. Мониевагай хүтэлбэри доро эмхидхэгдэһэн һурагшадай бригадын туһаламжаар тус колхоздо хартаабха ба овощ ехээр ургуулаад, хаһа саг соонь хураажа абтаа.

⁂

Багшанар Е. П. Башлыева, А. В. Булдаев, П. Х. Уидонов, И. Х. Николаев болон бусад колхознигуудай дунда культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэри эдэбхитэйгээр ябуулдаг, хүндэтэй агитаторнууд болонхой.

⁂

Корсаковска дунда һургуулиин дүүргэгшэд республикымнай арадай ажахын ба культурын һалбаринуудта олоор хүдэлмэрилдэг. Тэдэнэй дунда багшанар, врачууд, партийна болон советскэ, научна хүдэлмэрилэгшэд, элдэб мэргэжэлтэд олон. Тэдэнэр бүхы советскэ арадтай хамта коммунизм байгуулха арюун нангин хэрэгтэ эрдэм бэлигээ, хүсэ шадалаа зорюулан, оролдолго хэшээл гаргажа үнэн сэхээр ажаллана.

«Байгалай саана хүн амитанай айхаар зэрлиг харанхы юм»,—гэжэ уранзохёолшо Н. А. Некрасов урдань бэшэһэн байгаа. Тиимэ байдал тэхэрилтэгүйгөөр усадхагдаад, хооһон тала байһан Кудара нютагнай танигдахаар бэшэ болотороо хүгжэн хубилаа. Болбосон ба баян колхозууд, промышленна предприятинууд, культурын олон гуламтанууд эндэ бии болонхой.

Б. МАХАТОВ, БМАССР-эй һургуулиин габьяата багша.

Хонидойнгоо үбэлжэлгые һайнаар үнгэргэе, шэнэ түл абалгада түгэсөөр бэлдэе

Нүхэд хонишод, хониной-товарна фермэнүүдэй хүдэлмэрилэгшэд! Хонин ажалые али бүхы аргаар хүгжөөхэ, ноохо бүри ехээр абадаг болохо гээшэ манай гол зорилго мүн. 1956—1957 оной ажахын жэлэй туршада республикада хонидой тоо толгойе 25 процентээр олошоруулая, 100 хонин бүриһөө 100 хурьга абажа, мал болгоё. Хиргадаха хонин бүриһөө ноохо 400 грамм ехээр хайшалжа абая.

(Малажалай түрүүшүүлэй республиканска зүблөөндэ хабаадагшадай хандалгаһаа).

...Хориин аймагай «Улаан Одон» колхозой хонишод ажахын ...эргэшэ жэлые амжалтатайгаар дүүргэә. Колхозой хони... Ш. Эрдынеева 200 эхэ хонинһоо 200 хурьга абажа түл...лөө, толгой бүриһөөнь 4 килограмм 900 грамм ноохо хайшалжа абаа. Мүнөө эндэхи хонишод шэнэ түл һайнаар абахын тула түгэс бэлэн болонхой байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: нүхэр Эрдынеевагай хонид бэлшэжэ ябана.

А. Мантаевай фото.

Хэзээ болотор һанаа амар һууха юм?

...э үдэрнүүдтэ нютаг бүридэ үбэ...эртын хурьгадые абалгада бэ...эл ябажа байна. Хэрбээ Хориин ...гай Хрущевой нэрэмжэтэ кол... хүтэлбэрилэгшэдһөө — тү...эгшэ нүхэр Борисовһоо, тэрэ... малажалай талаар орлогшо ...р Плишковһоо, мүн ОТФ-эйе ...ша нүхэр Жамсарановһаа «үбэ... хурьгадые абаха гэжэ байна ...н?» гэжэ асуугаа һаатнай «аба...л байнабди» гэжэ хашалгүй... харюусажархиха байха. Теэд ...озой хонидой отарануудта ябаа... түл абалгада бэлэдхэжэ бай... юумэ харагдаһагүй.

...э шухала кампанида хрущевой... бэлдээгүй, хэдэхэн хоногһоо ...н хурьгадые абаха гэжэ байһан ... һанаа амархан һууһан зандаа ...э сэхэ хэлэхэ хэрэгтэй. Эхэ хо...й отарануудта хүнүүд нэмэжэ ...зэргдэнэгүй, хонид задагай хүй... байрада байлгагдана. Дулма... Габшеевагай даажа байдаг ...рын 500 эхэ хонид нэгэ хажуу...аа задагай намаржаанай дал ... хоножо, тэнхээ тамираа һула...жа захалаа. Гэтэр, энэ отарын ...ид мүнөө үбэлдөө хурьгалха юм. ... хонидой байрые дулаалха ту... колхозой правлени ямаршье ...жээ абаһагүй. «Хайшан гэжэ ...ьгадаа гарзагүйгөөр абахамни ...эб? Юуи болохонь бэ?» гэ... отарые даагша нүхэр Габшеева ...атгаа ехээр зобожо бай... Теэд колхозой правлениин ...алаагүй хада тэрэ гансаараа ...на хүшхэрхэб? Мүнөө үбэлэй ...га хүйтэнэй ерээд байхада, ота... хонидой үбэлжэхэ газар үшөө олдоогүй байһаар. Мүн тэрэшэлэн Балма Дондуковагай даадаг отарын хонид үбэлэй байрагүйдэшоод байна. Энэ отарын хонидой үбэлжэдэг байрада ондоо хонид оруулагдашанхай. Иимэ ушарай болоод байхада колхозой правлени энэ отарын хонидые үхэрэй хуушан байрада үбэлжүүлхэ гэжэ шиидхэбэ. Теэд тэрэ байрань задагай. Сагай эртэдэ колхозой хүтэлбэрилэгшэд юу бодожо байгаа гээшэб? Үшөө тиигээд мүнөөшье яаранагүй. Үнөөхи хонидой үбэлжэхэ ханха зайдан байрань заһагдажа, дулаалагдажа захалаадүй байһаар. Хонид хэды болотор хашаан соо хоножо байхань гээшэб?

Мүн тэрэшэлэн колхозой хонидой бэшэшье отарануудта иимэрхүү байдал үзэгдэнэ. Хони хурьгадай байранууд хүсэд дулаалагдаагүй, хашаа хоройнуудынь һандархай. Отарануудта ябахада захаһаа абаад элдэб дутагдалнууд дайралдана. Теэд хонидоо харууһалха, алдуулха ажалаа хүшхэржэ ядажа байдаг хонишодһоо бэшэ түл абалгада үнэхөөр һанаагаа зобохо хүнэй байхагүйнь гэмшэлтэй. Колхозой хүтэлбэрилэгшэд элдэб суглаа, зүблөөнүүд дээрээ малай үбэлжэлгэдэ, эртын түл абалгада бэлэдхэхэ тухай гоё гоёор хөөрэлдөөд, шиидхэбэринүүдые баталан абаад, саашанхи эмхидхэлэй хүдэлмэреэ мартажархина. Энэ жэлдэ 500 хонидой үбэлжэхэ нэгэ типовой байра барингдажа эхилһэн аад, дүүргэгдээгүй.

Үбэлэй эртын хурьгадые абажа захалха сагай тулажа ерээд байхада отарануудта нэмэжэ эльгээгдэхэ хүнүүд үшөө олдоодүй байһаар. Эхэ хонидой отарануудта нарай хурьгадай байха дулаан байранууд бэлдэгдэнэгүй.

Ойрын жэлнүүдтэ ниитынгээ ажахые хүгжөөхэ хэмжээ-ябуулгануудые баталхадаа энэ колхозой гэшүүд хони үсхэбэрилгэдэ онсо анхаралаа хандуулха гэжэ хэлсээ һэн. Теэд мүнөө малай үбэлжэлгые, шэнэ түл абалгые иимэ задагай зайдан угтажа байхадаа колхозой хүтэлбэрилэгшэд юу бодожо, хайшан гээд хонидоо түргэнөөр үдхэхэмнай гэжэ һанажа байна гээшэб? Хэтэрхэдээ, тэдэнэр хонидой тоо толгой олошоруулха түсэбөө холо дүүргээгүй аад, хонидые олоор худалдаа. Энээн дээрэһээ харахада, тэдэнэр хонидоо түргэнөөр үдхэһэйбди гэжэ оролдоногүй гээшэ ха.

Хонидые үбэл, хабар эртэ хурьгалуулхада хэды һайншье һаань, колхоздо энэ түрүү арга дутамагаар хэрэглэгдэнэ. Колхозой хахад хонид орой хурьгалуулагдана.

Энэ колхоздо эрхим ажалай жэшээ харуулжа байдаг түрүү хонишод олон. Жэшээлхэдэ, хонишод Баради Найданов, Намсылма Цыренжапова, Цырендулма Батуева гэгшэд хүдэлмэридөө жэл бүри һайн амжалта туйлажа байдаг юм. Баради Найданов ажахын үнгэрэгшэ жэлдэ хонин бүриһөө 3,6 килограмм ноохо хайшалаа.

Шамдахаар саг болоо. Хрущевойхид һанаа амархан һууханаа болижо, малайнгаа үбэлжэлгэдэ, эртын түл абалгадаа бүхы анхаралаа хандуулха ёһотой.

И. Баженов.

Борьёогой хонишодто туһалха хэрэгтэй

...орьёогой үргэн элдин талаар дүн...аан хонин һүрэгүүд тоогүй ...ор бэлшэжэ ябадаг. Эдэнэй ехэн...ь Борьёогой хони үсхэбэрилгын ...хозой юм. Тус совхоз 30 мянган ...итой.

...ды олон хонидые гээлтэ хорол...үйгөөр ондо оруулха гээшэ бэ... хэрэг бэшэ. Нёдондо жэлдэ ха...һалгын муу, үбһэ тэжээлэй дута... байһан дээрэһээ совхозой мал...д олоороо гарзалаа һэн. Тэрэ ...уутаа хараадаа абажа, мүнөө ...лэй үбэлжэлгэдэ совхозой хүдэл...рилэгшэд һайнаар бэлдээ. Отара...дай хонид тобир тарганууд, нэ...ье толгой гарзалаагүй, үбһэ бо...шэмэтэ тэжээлээр хүсэд хангаг...хай.

...тара бүхэнэй эрхэ байдалда ...руулан хонидто тэжээл үгэхэ ра...н совхозой главна зоотехник ...рова зохёогоо. Хурьгалха хони...е тарянанай хадалан дээгүүр үдэ...нь бэлшээгээд, үдэшэниинь тол... бүридэнь 3 килограмм кукуру... силос, нэгэ килограмм зелёнко, ...ад килограмм үйрүүлэгдэһэн ...оохо 100 грамм дабһантай холи... эдюулэгдэнэ. Мүн овёсой со...омо элбэгээр үгтэнэ.

...Нёдондонойхидо орходоо нилээд... һайнаар хонид уһалагдана. ...горхонһоо, худагһаа холо отара...удта автоцистернэнүүд үдэртөө ...ба дахин ошожо, хонидые уһал...

...Ажалдаа дүршэл мэргэжэлтэй ...үүд совхоздо олон юм. Нүхэр ...каревай даадаг хоёрдохи фермэ ...ээ 7 коммунист хонишоноор ...аллана. Эдэнэр хонишоноор олон жэлдэ хүдэлмэрилһэн түрүү хүнүүд юм. Хурьгалха хонидой отарын ахалагша хонишоноор коммунист Даша-Цырен Дуринов 10 гаран жэл соо хүдэлнэ. Нүхэр Дуринов 100 эхэ хонидһоо нёдондо жэлдэ 98 хурьга абажа түлжүүлээ. Мүнөө отарадань нарибтар ноохотой 751 хонид тоологдоно. Хонидынь намар эртэ искусственна аргаар үрэжүүлэгдэнхэй.

Дамба Норбоев хонин ажалда 20 жэл соо ябана. Энэ нүхэр жэлһээ жэлдэ һайн амжалта туйлана. Ажахын үнгэрэгшэ жэлдэ 100 эхэ хонидһоо 98 хурьга абаһан байна. Норбоев фермэ дээрээ кошарно-базова аргаар хонидые эгээн түрүүн харууһалжа эхилээ. Мүнөө хонидынь тарганууд.

Совхозой хонишодой дунда дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөндэ нүхэр Норбоев хабаадалсажа, 100 эхэ хонидһоо 100 хурьга абаха, хонидойнгоо 70 процентыень февраль март һарануудта хурьгалуулха, хонин бүриһөө 4,5 килограмм һайн шанартай ноохо хайшалха уялга абаад, энээнээ дүүргэхын тула оролдожо байна.

Хоёрдохи фермэ дээрэ коммунист Бальжи Цыбенов үни удаан жэлдэ хүдэлнэ. Ажахын үнгэрэгшэ жэлдэ нэгэ жэлтэй хусануудһаа толгой бүриин 8,5 килограмм нарибтар ноохо тэрэ хайшалба. Энэ отарада хонид гарзалдаггүй.

Иван Булгановай даадаг хурьгалха хонидой отарынхид мүн һайн амжалтануудые туйлаба. Нёдондо эндэ хонин бүриһөө 4,5 килограмм ноохон хайшалагдаһан байна. Мүнөө жэл 831 эхэ хонидойнь 821-ниинь искусственна аргаар үрэжүүлэгдээ.

— Манай фермын 20 отарануудта 11969 хонид бии юм. Энэ жэлэй үбэлжэлгэ һайнаар үнгэржэ байна. Хониднай үбһэ тэжээлээр хүсэд хангагданхай, хүшэ шадал һайнтай. Үбэлэй хүйтэн, һалхин шуурганһаа айнагүйбди,—гэжэ хоёрдохи фермые даагша нүхэр Токарев хүхюутэй хөөрэнэ. Энэ тушаалда Токарев 15 жэлдэ хүдэлмэрилнэ.

Борьёогой совхозой хүтэлбэрилэгшэд хүдэлмэришэдэйнгөө һуудал-байдалай эрилтэнүүдые муутаар хангана гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Хоёрдохи фермэ дээрэ 400 гаран хүн ажаһуудаг. Гэбэшье, эндэ клуб үгы юм. Тиимэһээ тракторай бишыхан вагон соо кино харуулагдадаг. Вагоной бага уйтан дээрэһээ кино харахаяа ерэгшэд баттадаггүй. Киноһоо бэшэ культурно-ниитын хүдэлмэри ябуулагдадаггүй, лекци, элидхэл хэгдэдэггүй. Борьёогой сельпогой энэ фермэ дээрэхи магазин хоёр һара хаалгатай байһаар. Пекарниин үгы дээрэһээ фермэһээ 25 километр болохо совхозой центрһээ хилээмэн асарагдана. Олон хүдэлмэришэд байха гэргүй. Эдэ бүгэдэ ажал хүдэлмэридэ ехэхэн һаалта болоно.

Борьёогой совхозой хонишод чинтынхидэй уряалые дэмжэжэ, 100 эхэ хонидһоо 95 хурьга абаха, хонин бүриһөө 4 килограмм ноохо хайшалха, нарин ба нарибтар ноохо абалгые бүри ехэдхэхэ уялгануудые абаад, тэрэнээ амжалтатайгаар дүүргэхын тула эршэмтэй тэмсэжэ байна.

А. Модонов.

Ажал—нэрэ солын хэрэг

☆

(Шэнэ табанжэлэй түрүүшүүл тухай очеркнуудһаа)

☆ ☆

1. Хонишод

Баян дэлгэр Ярууна нютагые манай бурят зон «сэлгеэхэн Ярууна» гэжэ хэлсэдэг гээшэ ааб даа. Тэрэншье зүйтэйл юм. Мүнөө декабрь һарын тооһоромо хүйтэндэ селгеэхэн Яруунамнай бүришье шэмэрүүн шанга жабараараа һэбшээлжэ, уужам тэнюун уһа нуурнуудаа уняартуулан байна.

Үбэлэй сэнтэмэ хүйтэн үглөөгүүр бэлэй. Молотовой нэрэмжэтэ колхозой центрһээ нэгэ хэдэн модоной газарта Санжимаа Ринчиновагай, Дулмажап Михеевагай отаранууд байралдаг юм. Тэндэхи хото хорёонуудһаа хонин һүрэгүүд садхалан янзатайгаар гараад, Эгэтын элдин добо тохойнуудые бүрхөөн бэлшэнэ.

— Үдэшэ үглөөниинь хонидтоо нэмэлтэ тэжээл үбһэ, зелёнко үгөөд ногоон солоомын узуурта бэлшээнэбди. Тиимэшье хадаа манай хонид хүсэ шадалаа буурангүй пүмпэгэр сагаан ноохотой, мүльгэрхэн юумэнүүд ябана бэшэ аал,—гэжэ суута хонишон Санжимаа Ринчинова согтойхоноор хөөрэнэ.

— Аа, ноохониинь... ондоол бшуу даа, нарибтар ноохон гээшэмнай. Утаһа, торгон шэнги зөөлэхэн аад, шамбайшаг,—гэжэ фермые даагша урданай ветфельдшер Һасаран Жаргалов дүн сагаан хонин һүрэгөө харахадаа баясаһан янзатайгаар хөөрэнэ.

«Хониной ноохон—колхозой баялиг» гэжэ нээрээшье эндэхи зон хэлсэдэг юм. Урдань хониной ноохонһоо өөдтэй олзо доход абадаггүй байхадаа, тэрэнээ ехээр тоодогшьегүй, хэрэглэдэгшьегүй байгаа. Теэд мүнөө ажахын үнгэрһэн жэлдэ хониной ноохонһоо миллион шахуу доход абаад байхадаа «алтан руно» гээшэмнай үнэхөөрөөл алта юм байна гэжэ молотовойхид ехэ багагүй ойлгодог болошонхой. Тиимэһээ хониной фермые даагша Һасаран Жаргаловай «Аа, ноохониинь» гэжэ урмашан хаража байдагынь зүйтэйл байгаа бэшэ гү?

Хэд гээшэб эдэ хонишод?

Таанад һанабат, суута хонишон Санжимаа Ринчинова болон бусад хоёр гурбан лэ һайн хонишод тухай хэлэхэнь гэжэ. Тиимэ бэшэ! Хонин һүрэгөө олошоруулжа, колхозойнгоо баялигые арьбадхажа байһан, ажалдаа шалгарһан, арадтаа суурхаһан алдарта хүнүүд эндэмнай, Эгэтымнай адагта олон юумэл! Урдань суута гараагүй байһан юрын хонишон Долгор Цыренжапова даажа байһан отарынгаа 806 нарибтар ноохотой хонидойнгоо толгой бүриһөө 5,25 килограмм ноохо хайшалаа. Энэ отара хадаа тус колхозой арбан дүрбэн отрануудай эрхимынь гээшэ.

Долгор Цыренжповагай һүүлээр удаа дараалан «Улаан туг хаана байнаб» гээд һарбайжа байһан түрүү хонишодые тоолохо болоо һаа, нэн түрүүн Дари Цыбикова, Дулмажап Михеева, Ханда Дашиева, Дэнсэн Жанаева, Анна Ахмитова, Мэдэгмаа Цыбикова, Пунсэк Дугаров болон бусадые нэрлэхэ ёһотойбди. Юуб гэхэдэ, эдэ нүхэдэй эрхим һайн ажалай аша үрөөр Молотовой нэрэмжэтэ колхоз ноохо хайшалалгаар республикын түрүү колхозуудай нэгэниинь болонхой. Энэ жэлдэ ноохо хайшалха түсэбөө тус колхоз 114,9 процент дүүргэжэ, үнгэрһэн жэлэйхиһээ 6370 килограмм ноохо үлүү ехээр хайшалһан байна. Колхозой хонишод хонин бүриһөө дунда зэргээр 3 килограмм 50 грамм ноохо хайшалжа, гүрэндэ ноохо тушааха ба худалдаха түсэбөө 153,5 процент дүүргээ. Арбан дүрбэн отаранuудай юһэниинь ноохо хайшалха түсэбөө дүүргэһэн ба үлүүлэн дүүргэһэн байха юм.

Ноохо хайшалха түсэбөө үлүүлэн дүүргэһэн түрүү хонишодто артелиин Уставай ёһоор нэмэлтэ түлбэри ехээр үгтөө. Жэшээнь, Долгор Цыренжапова нэмэлтэ түлбэри болгон дүрбэ мянга шахуу түхэриг мүнгэ абаһан байна. Мүн хонишод Санжимаа Ринчинова, Дари Цыбикова гэгшэд тус тустаа хоёр мянгаад түхэриг абаа.

— Хонишодые урмашуулха, тэдэнэй ажалые үндэрөөр сэгнэхэ гээшэ ехэхэн удхашанартай байна. Энээнһээ урид тэдэниие урмашуулха талаар өөдтэй юумэ хэдэггүй байгаабди,—гэжэ колхозой түрүүлэгшын орлогшо Базаржап Гончикович Гончиков хэлэнэ.

— Мүнөө манай хонишод шэнэ түл абалгые эмхитэй һайнаар үнгэргэхын түлөө бэлэдхэлэй ехэхэн хүдэлмэри ябуулжа байна,—гэжэ Базаржап Гончикович үгэеэ саашань үргэлжэлүүлнэ,—ерэхэ жэлдэ 100 хонин бүриһөө 100 хурьга абаха, хонин бүриһөө 3.250 грамм ноохо хайшалха уялгатайбди.

— Энэ уялгаяа нэрэтэй солотойгоор дүүргэхэ бүхы арга боломжонууд манай колхоздо, манай хонишодто бии гэжэ найдуулха байнабди,—гээд хониной фермые даагша нүхэр Жаргаловай хэлэхэдэ, «зүб даа» гэжэ Базаржап Гончикович зоримгой хурса нюдөөр ман тээшэ хаража, тэрээнэй хэлэһэниие үнэн зүрхэнһөө һайшаан дэмжэжэ байгаа һэн.

2. Түрүүшүүлэй дүршэл тухай

Хүндэтэ уншагшадай анхаралда эдэ түрүү хонишодой дүй дүршэл тухай тобшохоноор хэлэхэ зэргэтэйбди. Яагаад, ямар аргаар эндэхи хонишод иимэ амжалта туйланаб, гэжэ асууха байна ха юмта.

Зүгөөр манай Байгал шадарай эрхэ байдал Хори Яруунадашье, Зэдэ Борьёодошье, Закамен Торидошье адлишуу гэжэ хэндэшье мэдээжэ. Тиимэһээ эндэхи хонишод ямар нэгэн тусгаар ондоо эрхэ байдалда ажаллана бэшэ, харин үнөөхил шэмэрүүн хүйтэн жабартай «сэлгеэхэн Яруунадаа», элдин хонгор Эгэтынгээ адагта эрхим үүлтэрэй хонидые үсхэбэрилжэ, ашаг шэмыень дээшэлүүлжэ байна.

Тиигэбэшье, хүн зоной хүсэл зориг, үүсхэл эрмэлзэлгэ гээшэ ямаршье бэрхэшээлнүүдые дабадаг, булаг шэнги бурьялжа байдаг хүсэн гэхэдэ алдуу болохогүй. Имагтал оролдолгын хүсөөр иимэ амжалта туйлагдана.

Оролдолгын хажуугаар мүн шадабари мэргэжэл хэрэгтэй бшуу. Энээн тухай колхозой үнинэй хонишон 68 наһатай Пунсэг Дугаров хөөрэнэ.

— Хониной хохир дээрэ, хурьганай арһан дээрэ хүн боложо, мүнөө даладаа дүтэлжэ ябанаб. Энэ үе соо хони үсхэбэрилхэ талаар дүршэлтэйшье болоогдоо. Зүгөөр мүнөөнэй ёһоор, зоотехническэ заабариин ёһоор малые харууһалха гээшэ туйлай ехэ удхашанартай байна. Урдань манай эндэхи хонид хагдан дээрэ бэлшээд лэ хатуу хабарые угтадаг, хүйтэн үбэлые үнгэргэдэг байгаа. Мүнөө хонидтоо үглөөниинь зелёнко эдюулжэ халуулаад, бэлшээридэ гарганабди. Үдэшэниинь үшөө таряа талханай зүйл үгэнэбди. Байра байдалынь абаад үзэгты даа. Урдань найганхай хотон соо хонидоо үбэлжүүлдэг бэлэйбди. Мүнөө типовой һайн байрануудтай боложо байнабди. Тиигэбэшье, хонидые ехэ дулаан, бүгшэм байрада эртэ оруулхада муу. Бидэнэр оройхон болотор хонидоо хушалтагүй хотон соо байлгадагбди. Тиихэдэ ноохониинь нороггүй, һайн шанартай байдаг. Мүн үүлтэр һайжаруулха хэрэгтэ искусственна аргаар үрэжүүлгэ ямар ехэ аша туһатай гээшэб. Манай колхоз һүүлэй хэдэхэн жэл соо хонидоо искусственна аргаар үрэжүүлжэ, үүлтэрыень эрид түргэнөөр һайжаруулжа байна. Энэ хэрэгтэ үүлтэр һайнтай, ехэ ноохо үгэдэг шэлэмэл хусануудые табидаг байнабди. Мүнөө колхозоймнай хонин һүрэг бултадаа шахуу нарин ба нарибтар ноохотой болонхой,—гэжэ урмашанги янзаар хэлээд, Пунсэг үбгэн үгэеэ үшөө саашань үргэлжэлүүлнэ.—Хэрбээ минии харууһалжа байһан хусануудтал зургаан килограмм зургаан зуун грамм ноохо хонидоймнай толгой бүриин үгэдэг һаа, бидэнэр ганса ноохонһоо 2 миллион шахуу олзо доход абаха байгаабди. Тиимын тула, энэ зарим тэды амжалтамнай манай түрүүшын алхам гэжэ тоолонобди,—гээд гуулин сахаригтай гааһаяа удаахананаар хүхэсэгөөн хөөрэжэ һуугаа һэн.

Пунсэг Дугаровай хэлэһэниие һайхашааха зуураа, Санжимаа Ринчинова мүн лэ һанажа байһанаа хөөрэжэ эхилнэ: — Үүлтэр һайжаруулхын хажуугаар үбэлэй һаранuудта түл абалгада ехэ анхарал хандуулха шухала бшуу. Гэбэшье, үнгэрһэн үбэл тэжээл багатай байжа, мүн эмхидхэлэй хүдэлмэриин бирагүй байһан дээрэһээ нилээд олон хурьгадаа гарзалуулаабди. Түл абалгын үедэ сакманщигуудаар дуталдадаг байгаабди. Эдэ алдуунуудһаа тобшолол хэжэ, манай колхозойхид энэ жэлэй түл абалгые эмхитэй һайнаар үнгэргэхын түлөө тусхай хэмжээ бэелүүлжэ байна. Нэн түрүүн хони хурьгадайнгаа байрые һэрьехэгүйгөөр шабажа, үүдэ үрхыень шэглэжэ дулаалаабди. Хурьгадые сакманна аргаар түлжүүлхын тулада тусхай таһалгануудые хээбди. Мүн хурьгалха хонидой байрануудта үбһэ тэжээл зөөгдэнхэй. Хонидой үшөө дэлгэнэжэ ябахадань сакманщигуудта һара урид даалгагдажа үгтэхэ юм. Тиимэ болохолоороо сакманщица бүхэн хурьгалха хонидтоо тусхай анхарал хандуулжа, нэмэлтэ тэжээл, тарянай зүйл гэхэ мэтые эртээнһээ эдюулжэ, тэнхээ тамирыень хаража байха болоно. Мүн хурьгалһанайнь удаа түлнүүдэй томо болотор сакманщигууд харууһалха ёһотой. Үбэлэй янгинама хүйтэндэ түл абаха гээшэ бэрхэтэйшье хэрэг һаа, хожом, намар болоһон хойно хэнзэ ногоогоо гэшхээд түлтэ шүлгэ шэнги томо болошоод ябахыень харахада урматай юм даа,—гэжэ Санжимаа Ринчинова сэдьхэл дүүрэнээр хэлэнэ.

—Мүн үбэлэй хурьгадай үһэ ноохониинь бүхэ, шэрхи байдаг бэшэ гү,—гэжэ Пунсэг Дугаров гааһанайнгаа тамхиие дууһаад, тос-тос гэтэр тоншожо байха зуураа, тэрэнэй хэлэһэниие дэмжэнэ.

Ажахын энэ жэлдэ Молотовой нэрэмжэтэ колхозой хонишод 3600 гаран хурьга абахаяа бэлдэжэ байна. Ехэнхи түлнүүдынь үбэлэй һаранuудта абтаха юм. Тиимын тула мүнөөнһөө түл абалгадаа хамаг сэдьхэл һанаагаа табижа, дутуу дунданууудаа эртээнһээ зайсуулан, энэ хүдэлмэриие эмхитэйгээр үнгэргэхын түлөө тэмсэнэ. Хонишод бүхэн өөһэд хоорондоо мүрысэнэ, мүн ажахын шэнэ жэлдэ шэнэ уялгануудые абанхай. Хонишодой мүрысөөнэй дүнгые колхозой правлени, партийна эхин организаци саг сагтань гаргажа байдаг юм.

Хонидой тоо толгойе олошоруулха, үүлтэрыень һайжаруулха талаар колхозой правлени, тэрэнэй түрүүлэгшэ Рабдан Цыцыгтуевич Банзарон ехэ юумэ хээ. Арба гаран жэлдэ тус колхозой түрүүлэгшээр хүдэлмэрилхэ зуураа Рабдан Цыцыгтуевич артелиин гол ажахы болохо нарин ба нарибтар ноохотой хони үсхэбэрилгэдэ тусгаар анхарал хандуулжа, энэ хэрэгые мүнөөнэй эрилтын ёһоор, зүбөөр эрхилхын тула ехэ оролдолго гаргаа. Тэндэ баян дүй дүршэлтэй, шадабаритай хүнүүд табигдаһан байна.

Колхозой правлени, партийна эхин организаци малшадай байра байдалые һайжаруулгада анхаралаа ехээр хандуулна. Мүнөөшье хэдэн типовой байрануудтай, малшадай байха гэрнүүдтэй, шэнэхэн культбазатай «малшадай городок» байгуулагдажа байна. Ерэхэ жэлдэ энэ барилга сүм дүүргэгдэхээр хараалагдана.

Гэхэ зуура Молотовой нэрэмжэтэ колхозойхид өөһэдынгөө барагдашагүй ехэ арга боломжонуудые үшөөл хүсэд дүүрэнээр хэрэглэнэгүй. Зарим отаранууд ноохо хайшалха, түл абаха түсэбөө дүүргэнэгүй. Иимэ һайн бэлшээриин газартай, мүн үбһэ хулаһааршье элбэг баян байгаад эндэхи колхозншгууд хонин һүрэгөө улам олошоруулха, Эхэ орондоо нарибтар ноохо бүри ехээр үгэхэ аргатай бшуу.

— Иимэ арга манда бии. Теэд дутуу дунданууддаа дары зайсуулха ёһотойбди,—гэжэ колхозой хүтэлбэрилэгшэд зүбөөр мэдэрнэ.

Эндэхи хонишод «һанаһан хэрэгээ орхихогүй, һарбайһан гараа татахагүй» нүхэд юм. Тиимын тула ажахын энэшье жэлдэ үшөөл ехэ амжалта туйлажа, үрэжэлтэ баян дайдадаа үүлтэр һайнтай хонидые олоор үсхэбэрилхэ байһандань этигэгдэнэ.

Түрэл Коммунистическэ партиингаа түүхэтэ XX съездын шиидхэбэриие хэрэг дээрэнь бэелүүлэн, Яруунын хонишод эршэтэ ажалайнгаа залирашагүй сохисые улам шангадхажа, хүгжэлтын замаар урагшаа дабшана. Энэнь шэнэ табанжэлэй түсэбые амжалтатайгаар дүүргэлгэдэ туһа нэмэри боложо үгэнэ.

Ц. ДАМБИЕВ.

Яруунын аймаг,
ноябрь.

Сатирын булан

Нэгэ комбайн тухай

Хүндэтэ редакци! Саянтын МТС-эй (директорынь нүхэр Тармаев) нэгэ самоходно комбайнай мөөрнүүдынь хингээ табижа, газарта няалдашанхай, намарһаа хойшо «Улаан Оронго» колхозой үйлсэдэ байдаг. Гүрэнэй зөөриин иигэжэ эзэгүй хаягдаад байхадань ехэл харамтай, хара буухаар байна.

Энээн тухай газетынгээ «Сатирын буланда» бэшээ һаатнай, МТС-эй хүтэлбэрилэгшэд гүрэнэй зөөридэ иимэ тумайшаар хандахаяа болихо, толгой руугаа хүйтэн уһа адхуулһан шэнгеэр һэргэхэ, һанаа орохо һэн ха.

Танай уншагша **Б. Гомбоев.**

Һэрхэ:—Дээрэнь гараад дурандаа
Дэбхэрэн, дамжан наада гээд,
Абага Тармаин намхандаа
Асаруулаа, табюулаа юм шуу даа!

Гахай:—Зохолһон нюргаа шүргөөжэ,
Зоргон соогоо жарга гээд,
Зоригтой директор намхандаа
Зорюута табюулха хамнай даа!

Борбилоо:—Энээн соогуур орооһон,
Элбэг ехэ байгаа хаш.
Таргалтараа эдеэлжэ,
Танихаар бэшэ болохом хаш.

Үхэр:—Эндэһээ таанар тонилогты,
Эбэртэм байһаар хадхуулалайт!
Эндэ шэбээлхэ, шабааһалха
Эрхэ намда үгтэнхэй!

М. Чашинай зураг,
Ш. Нимбуевай шүлэг.

„БУРЯТ-МОНГОЛОЙ ҮНЭНДЭ" БЭШЭҺЭНЭЙ ҺҮҮЛЭЭР

„Хэжэнгэдэ болоһон ушар"

Манай газетын ноябриин 29-нэй номерто гараһан «Сатирын буланда» дээрэ дурсагдаһан гаршагтай бэшэг толилогдоһон юм.

Хэжэнгын аймагай зарим колхозууд малай байрануудые хайша хэрэгээр барина, «Заветы Ильича» колхоздо баригдаһан үнеэдэй байра һалхинай болоходо унашоо гэжэ тэрэ бэшэг соонь хэлэгдэһэн юм.

Хэжэнгын аймсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшын орлогшо нүхэр Содномовой мэдээсэһэнэй ёһоор, бэшэг соо заагдаһан баримтануудынь аймсоведэй гүйсэдкомой заседани дээрэ зүбшэн хэлсэгдэжэ, гэмтэй хүнүүдээрнь малай байрануудые заһуулха гэжэ шиидхэбэри гаргагдаа.

Мүнөө тэдэ байрануудынь заһагдажа байна.

Селькорой бэшэгүүдээр хэмжээн абтаба

Хориин аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхозой почтальон нүхэр Дылгырова Ш. ажалдаа албан хойрогоор хандана гэжэ манай редакцида хүдөө бэшэгшэ мэдээсэһэн байна.

Шалгаад хэмжээ абахынь түлөө дээрэ дурсагдаһан колхозой правленидэ редакци хандаһан юм.

Шалгалтаар бэшэг соо хэлэгдэһэн баримтанууд зүб байба гэжэ манай редакцида тэндэһээ мэдээсэбэ.

Ажалдаа албан хойрогоор хандаһанайнь түлөө нүхэр Дылгыровада колхозой правлениин зүгһөө шангаа һануулга хэгдээ. Мүнөө почто колхозой центр хүрэтэр саг соогоо асарагдадаг болоо. Колхозой гүүртэ, отаранууды даагшанар мүнөө үдэр бүри ерэһэн почтоёо өөһэдөө абаашадаг болоо.

Үльгэрнүүдэй вечер

Яруунын аймагай Пионернүүдэй байшан соо үльгэрнүүдэй вечер үнгэргэгдэхэ тухай 10 — 15 хоног урид соносхогдоһон байгаа. Тиимэһээ дунда һургуулиин һурагшад энэ вечертэ эртэнһээ, һайнаар бэлэдхээ. Ород арадай үльгэрнүүдые сээжэлдэһэн, үльгэрнүүдэй гол геройнуудые зураһан ба зүжэг табихаар тэдэнэр бэлэдхэһэн байна.

Энэ вечертэ 150 гаран һурагшад хабаадалсаа. Үльгэрнүүд ба үхибүүдые хүмүүжүүлгын хэрэгтэ тэдэнэй дүүргэдэг үүргэ тухай багша З. В. Алферева хөөрэжэ үгэбэ. Тэрэнэй һүүлээр «Теремок», «Колобок», «Репка» гэжэ үльгэрнүүдээр зүжэг табигдаа. Хэдэн һурагшад үльгэрнүүдые уран гоёор уншаа. «Аленький цветочек» гэжэ үльгэрөөр табигдаһан зүжэг һурагшадые илангаяа ехээр һонирхуулба.

Үльгэрнүүдэй вечер хүмүүжүүлгын ехэ удхашанартай байба. Һурагшад үльгэрнүүдые, мүн уранһайханай бусадшье номуудые дуратайгаар уншадаг тухайгаа хэлэбэ.

Б. Васичкин.

Зооветинститудай шатаршадай амжалта

Шатаршадай заншалта командна мүрысөөндэ Улан-Удын 12 команда хабаадалсаа. Хоёр неделиин туршада үргэлжэлһэн үсэд шанга тулалдаанай удаа паровозо-вагонно заводой ба зооветеринарна институдай командануд шалгаржа, түгэсхэлэй уулзалгада наадаха эрхэ олоһон байгаа.

Түгэсхэлэй уулзалгада зооветеринарна институдай командада шатаршад Сампилов, Мункоев, Макальский, Пуртов, Гармаева, ПВЗ-гэй командада шатаршад Тоглоев, Мадаев, Котович, Дондубон, Николаева гэгшэд наадана.

Орой 20-дохи ябадалдаа Тоглоев муу байдалтай болоод, Сампиловта шүүгдэһэнээ мэдэрхэ баатай болобо. Пуртов Дондубонтой наадаха зуураа, эрид шууд добтолгонуудые хэжэ, һайн байдалтай болоод байгаа. Тиин наадынай шиидхэхы үедэ алдуу хэжэ, 26-дахи ябадалдаа Пуртов шүүгдээ.

Мункоев Мадаев хоёрой хоорондо ехэ шанга тулалдаанууд болобошье, алишье талань алдуутайгаар наадажа, мүрысөөгөө тэнсэлгээр дүүргээ. Мүн тэрэшэлэн Макальский Котович хоёрой тэнсэхэдэ наадынай тоо 2:2 болобо. Тиин али командын түрүү һуурида гарахань Гармаева Николаева хоёрой али нэгэнэйнь илалтаһаа дулдыдаха болоод байгаа. Эхэнэрнүүдэй наадаһан парти ехэ һонирхолтойгоор үнгэрбэ. Гармаева гурбан хүбүүгээ үгэжэ, нэгэ бодо шүүбэ. Удаань Гармаева үшөө хоёр хүбүү абаад, наадаяа бодолтойгоор үргэлжэлүүлжэ, илалта туйлаһан байна.

Тиигэжэ зооветеринарна институдай команда финальна уулзалгада 3:2 гэһэн тоотойгоор шүүбэ. Түрүү һуури эзэлһэн энэ командада физкультура ба спортын городской комитедэй дамжуулгын кубок барюулагдаа.

А. Игумнов.

Тобшо һонинууд

◆ **Һаяхан Яруунын аймсоведэй гүйсэдкомой культурын таһаг хүдөөгэй клубуудые, библиотекэнүүдые даагшанарай, Культурын байшангуудай, кинофикациин хүдэлмэрилэгшэдэй хоёр үдэрэй семинар үнгэргэбэ. Семинарта хабаадагшад аймагай культурын эмхи зургаануудай хүдэлмэри ба үбэлэй үедэ хэгдэхэ хүдэлмэриин зорилгонууд тухай элидхэл зүбшэн хэлсэһэн байна. Мүн «Венгри-дэхи байдал» «Египет» ба «Суэцкэ асуудал» гэһэн лекцинүүд тэдэндэ уншагдаа.**

Б. Васичкин.

◆ **Жэл ерэхэ бүри Кяхтын аймагай ажалшадай ажана һайн байдал баян боложо байна. Нөөсэлгын кассада тэдэнэй хадагалдаг мүнгэнэй улам ехэ боложо байһаниинь энээнине гэршэлнэ. Нёдондонойхитой сасуулхада нөөсэлэгшэдэй тоо хоёр дахин олошороо. Аймагай нөөсэлгын касса нөөсэлгэ оруулха 4-дэхи кварталайнгаа түсэбые 540 процент дүүргэһэн байна.**

С. Андреев.

◆ **Һүүлэй хэдэн жэл соо Хэжэнгын аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд өөһэдтөө шэнэ гэрнүүдые олоор барнһан байна. Колхознигууд Ц. Д. Батоцыренов, Р. Шагдаров, С. Сампилов, Ж. Генинов болон бусад шэнэ гэрнүүдые барижа ороо. Мүнөө үшөө хэдэн колхознигууд гэрнүүдые барижа байна.**

Д-Д. Дамбаев.

◆ **Курумканай дунда һургуулида һаяхан вечер үнгэргэгдэбэ. Тэрэ вечер дээрэ зунай үедэ колхоздо һурагшадай эдэбхитэйгээр туһалһан тухайнь хэлсэгдэжэ, колхозой правлениин зүгһөө тэдэнэртэ шан барюулагдаба. Һургуулиин комсомольско эхин организаци «Зорка» гэжэ фотоаппарадаар, 10-дахи «А», «Б» классууд патефонно пластинкануудаар, мүн олон һурагшад платиин бүдөөр, костюмаар, үнэтэ номуудаар шагнагдаба.**

О. Намжилон.

◆ **2-дохи разрядай шатарша Бато Аюшеев Иволгын аймагай Культурын байшан соо шатарай 8 хабтагай дээрэ наадаба. Энэ наадан ехэ һонирхолтойгоор үнгэрөө. Нүхэр Аюшеев хабтагайн нэгэ дээрэнь шүүгдээ, нүгөөдэ дээрэнь тэнсээ, бэшэ зургаан дээрэнь шүүһэн байна.**

С. Нимаев.

Манай эндэхи үбэл

(Фенологой тэмдэглэл)

Бурят-Монголдо наруули аад, саһа багатай, хүйтэн үбэл болодог. Советскэ Союз дотор Бурят-Монголһоо бэшэ иимэ наруули байдаг газар үбэлдөө хаанашье үгы.

Декабрь—үбэлэй түрүүшын һара. Энэ үедэ республикын тала дайда хаа хаанагүй саһан хүнжэлөөр хушагданхай байдаг. Гэбэшье, саһан хаа хаанагүй адли ехээр ородоггүй. Байгал шадарай хада хүбшөөр тон ехэ саһатай, урда зүгэй тала губида саһан нимгэхэн байдаг.

Мүнөө үдэр ерэхэ тудам хүйтэрнэ. Газар гүнзэгыгөөр хүрэнэ, нуур намагай, гол горхоной мүльһэн бүри зузаан болоно. Гансал Байгал далай мүльһэн боолтоор оройгдонхой, эрьедээ халин гарахаяа һэдэһэндэл хүсэтэ долгинуудаа эбхэрүүлэн, уняартуулан манатажа байдаг.

Декабриин 22-то үдэр һүни тэнсэдэг. Энэ үеые хүн зон «наран зүүн тээшээ, үбэл хүйтэрхэ тээшээ» гэжэ ехэ мэргэнээр нэрлэнхэй. Үнэхөөрөөшье, январь үбэлэй этээн хүйтэн һарань болоно. Январиин тэн батаар буурал номин Байгал далай мүльһөөр хушагдадаг.

Гэхэтэй хамта тооһормо хүйтэнэй һүүлээр заримдаа наратай дулаан үдэрнүүд игаажа, хорой, дал дээрэхи саһан хайлажа, дуһаалан байдаг. Иимэ үдэрнүүдтэ борьбалоонууд модоной залаа, дал дээгүүр һүрэг һүрэгөөрөө сугларжа, хабарай янзаар доржогонолдон шууяа татадаг. Голубхаанууд гаража, наранда игаадаг. Тииһээр дахяад хүйтэржэ, үнөөхил үбэлэймнай шэмэрүүн хүйтэн жабар үлеэжэ эхилдэг бшуу.

Үбэл.

Үбэлдөө ан гүрөөлэй, шубуу шонхорой ажамидаралай байдал ехэ хубилдаг. Хүйтэн, гүнзэгы саһатай үбэлэй һарануудта, араата амитадай тэжээл олохонь бэрхэшээлтэй болодог. Хүхэ буха гэхэ мэтэ шубууд эдеэ хоол бэдэржэ тосхон һууринуудта дүтэлдэг.

Гүрөөһэн саһа багатай газараар ойн захаар байрладаг, шоно агнуурида холын аянда гарадаг.

Ой тайгаар агнуури түлэг дундаа ябана. Мүн мүльһэн дороһоо загаһа барилга үргэнөөр эрхилэгдэнэ.

И. Котов.

Соносхол

Г. В. Плехановай түрэһөөр 100 жэлэй ойдо зорюулагдажа 1956 оной декабриин 13-най үдэшын 7 часта Соведүүдэй 2-дохи байшангай ехэ зал соо суглаан болохонь.

Энэ суглаан дээрэ иимэ элидхэлнүүд хэгдэхэ юм:

1. Г. В. Плеханов — марксизмын элитэ ехэ пропагандист (түүхын наукануудай кандидат доцент Н. Д. Шулуновой элидхэл).

2. Марксистска философиин түүхэдэ Г. В. Плеханов ямар үүргэ дүүргээб.

Элидхэлнүүдэй һүүлээр концерт харуулагдаха.

КПСС-эй Улан-Удын горком.

Редактор Д. Л. ЛОБСАНОВ.

ГҮРЭНЭЙ ДОТООДЫН 3% УРЬҺАЛАМЖА

1956 оной ноябриин 30-да Москва городто болоһон шүүбэриин 54-дэхи тиражай

ШАЛГАЛТЫН ТАБЛИЦА

Урьһаламжын бүхы разрядуудай серинүүд болон облигацинуудай удаадахи номернуудта шүүбэринүүд тудаа:

Серинүүдэй №№	Облигацинуудай №№	Шүүбэриин хэмжээн (түхэригөөр)	Серинүүдэй №№	Облигацинуудай №№	Шүүбэриин хэмжээн (түхэригөөр)	Серинүүдэй №№	Облигацинуудай №№	Шүүбэриин хэмжээн (түхэригөөр)
000023	08*)	5 000	035474	15*)	5 000	070683	14*)	5 000
000279	09*)	10 000	036364	26*)	5 000	070879	16*)	5 000
000290	1—50	1 000	037160	07*)	5 000	070981	1—50	400
000351	1—50	400	037310	1—50	400	071200	1—50	400
001300	16*)	5 000	037853	1—50	400	071731	41*)	5 000
001329	46*)	5 000	038612	1—50	400	072669	34*)	5 000
002353	32*)	10 000	038978	1—50	400	073414	10*)	10 000
003240	14*)	5 000	039009	49*)	5 000	073633	1—50	1 000
003386	1—50	1 000	039037	31*)	10 000	073995	1—50	400
003998	24*)	5 000	040857	27*)	5 000	075093	50*)	10 000
004010	35*)	5 000	042028	08*)	5 000	075892	10*)	5 000
007119	27*)	10 000	043041	30*)	10 000	077148	1—50	400
007218	21*)	5 000	043718	1—50	400	077267	1—50	400
007809	1—50	1 000	044606	1—50	400	077340	50*)	5 000
008711	1—50	400	046190	1—50	400	077596	04*)	5 000
008729	50*)	5 000	046517	1—50	400	078012	41*)	5 000
009131	23*)	50 000	048333	02*)	10 000	078476	17*)	5 000
010393	34*)	5 000	048362	44*)	5 000	078509	37*)	10 000
010509	42*)	10 000	049326	47*)	5 000	078969	1—50	400
011963	01*)	50 000	049532	1—50	400	079303	18*)	5 000
012795	49*)	5 000	049870	49*)	5 000	080244	50*)	5 000
012859	25*)	5 000	051984	06*)	10 000	081778	1—50	400
014801	1—50	400	052045	08*)	10 000	082109	16*)	25 000
014805	1—50	400	052082	06*)	10 000	082280	25*)	5 000
014873	33*)	5 000	052255	1—50	400	083222	1—50	400
015175	1—50	1 000	052327	1—50	1 000	083477	10*)	5 000
015854	29*)	10 000	052493	49*)	5 000	083606	18*)	5 000
015914	35*)	5 000	052879	1—50	1 000	083709	30*)	5 000
016455	26*)	10 000	052932	19*)	5 000	084498	1—50	1 000
017262	16*)	5 000	053377	14*)	5 000	084991	1—50	1 000
018064	33*)	5 000	054164	15*)	5 000	085894	34*)	5 000
018553	45*)	25 000	054391	40*)	10 000	086184	1—50	1 000
019133	39*)	5 000	054435	05*)	5 000	086859	50*)	5 000
019480	50*)	25 000	054806	1—50	400	087290	1—50	400
019844	17*)	5 000	055242	11*)	10 000	088241	49*)	5 000
020160	1—50	400	057045	04*)	25 000	088631	39*)	5 000
021488	29*)	5 000	057652	04*)	5 000	088683	33*)	5 000
021620	1—50	400	058438	17*)	5 000	090007	1—50	400
022848	35*)	5 000	058513	42*)	5 000	090029	1—50	1 000
023119	36*)	5 000	058906	1—50	400	091022	1—50	400
025731	37*)	5 000	061060	1—50	400	091286	38*)	5 000
026302	44*)	5 000	061191	1—50	400	091468	1—50	400
026868	23*)	5 000	061487	1—50	400	091829	45*)	5 000
027701	28*)	5 000	061818	04*)	25 000	092364	27*)	5 000
028197	02*)	5 000	061903	17*)	10 000	092449	1—50	400
028438	1—50	400	062148	09*)	5 000	093291	24*)	5 000
029211	44*)	5 000	062668	19*)	10 000	093295	1—50	1 000
029584	13*)	10 000	063966	1—50	400	093968	1—50	400
030989	28*)	5 000	064077	30*)	10 000	094697	1—50	1 000
031375	1—50	400	064157	23*)	5 000	095249	1—50	400
031378	1—50	400	064780	1—50	400	095309	08*)	5 000
033129	1—50	400	065228	08*)	10 000	095847	07*)	10 000
033992	04*)	5 000	065668	08*)	5 000	097158	1—50	1 000
034285	43*)	5 000	066945	1—50	400	098072	33*)	5 000
034468	20*)	10 000	067818	09*)	5 000	098895	24*)	5 000
034924	47*)	5 000	068753	22*)	5 000	099873	03*)	5 000
035277	1—50	400	069057	11*)	10 000			

Энэ серинн облигацинуудай нүгөөдэ 49 номернуудта тус бүриин 400 түхэригэй шүүбэри тудаа

БМАССР-эй Гүрэнэй Гострудсберкассын ба госкредидэй управлени.

ХИЛЫН СААНАҺАА ЕРЭҺЭН ТЕЛЕГРАММАНУУД

Италиин Коммунистическэ партиин VIII съезд нээгдэбэ

РИМ, декабриин 8. (ТАСС). Италиин Коммунистическэ партиин национальна VIII съезд мүнөөдэр Римдэ нээгдэбэ. Коммунистическэ партиин хоёр миллион гаран хүниие түлөөлһэн 1064 делегадууд съездын хүдэлмэридэ хабаадалсана. Съезддэ уригдаһан 779 хүнэй дунда парламентын гэшүүд, городой мэрнүүд, соёл болбосоролой ажал-ябуулагшад, ажалшад бии юм. Хитадай, Францийн, Полшын, Чехословакиин, Болгариин, Финляндиин, Австралиин, Мароккын, Бельгиин, Голландиин ахадүү коммунистическэ болон хүдэлмэришэдэй партиин делегадууд съездын хүдэлмэридэ хабаадалсахаяа ерээ.

КПСС-эй президиумэй гэшүүндэ кандидат, КПСС-эй Центральна Комитедэй Секретарь Е. А. Фурцева ба КПСС-эй Центральна Комитедэй гэшүүн И. К. Жегалин гэгшэдһээ бүридэһэн Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин делегаци мүн лэ съезддэ байлсана.

Италиин Коммунистическэ партиин съездын зүбшэн хэлсэхэ зүйлнүүд гэбэл:

1. Социализмда орохо Итальянска замай түлөө, ажалшан ангинуудай демократическа правительствын түлөө (элидхэлшэ Пальмиро Тольятти).

2. Партиин устав тухай (элидхэлшэ Луиджи Лонго).

3. Партиин хүтэлбэрилхы организацинуудые һунгалга.

Италиин коммунистическэ партиин съездын нээгдэхын урда тээ эмхидхэлэй-политическэ талаар үргэн бэлэдхэл хэгдэһэн байна. Съезддэ бэлэдхэлэй хэгдэжэ байхада, эхин эмхинүүдэй 56.044 суглаан, партийна секцинүүдэй 11.262 конференци ба партиин федерациин 99 конференци үнгэргэгдөө.

Совет-Японско хамтын деклараци болон протокол эсэслэн баталагдаба

Худалдаа наймаа хүгжөөхэ ба али али таладаа эгээл таарамжатай гурим байгуулха тухай Советскэ Социалистическэ Союзай Республикануудай ба Японой хамтын деклараци протокол хоёрто 1956 оной октябриин 19-дэ Москвада гар табигдажа, СССР-эй Министрнүүдэй Совет баталһан байна. Энээниие СССР-эй Верховно Соведэй Президиум 1956 оной декабриин 8-най указуудаар эсэслэн баталаа. (ТАСС).

Венгридэ үймөө хэхыень фашистнуудые хэн, ямар зорилгоор тухирһан байгааб

НЬЮ-ЙОРК, декабриин 9. (ТАСС). Америкын монополинуудай, политическэ харилсаа холбооной асуудалнуудаар мэдээжэ мэргэжэлтэ прогрессивнэ журналист Арт Шилдс «Дейли Уоркер» газетэдэ статья толилбо. Тэрээн соогоо Венгриин Арадай Республикада фашистнуудай үйлдэһэн, тиигээд буруу һүрэһэн үймөөндэ США-гэй томо томо монополинуудай тухиран дэмжэһэн үүргэ тухай баримтануудые харуулна. Томо монополинуудай «Крестовый поход за свободу» гэжэ нэрэтэй хархис организаци «Свободная Европа» гэжэ радиостанцитай юм. Тэрэ организациин соведэй байдаг гэртэ Шилдс ошожо ерээ.

400.000 тусхай баллондо уягдаһан 250 миллион листовконууд Зүүн Европын оронуудта тус организациин хүсөөр хаягдаһан байна гэжэ «Крестовый поход» гэдэгэй аппарадта хүдэлмэрилэгшэд статьягай авторта мэдээсэбэ. «Свободная Европа» гэжэ 29 радиостанци бии. Тэдэнэй нэгэниинь «РКА» («рэдио корпорейшн оф Америка») гэжэ туйлай томо радиокомпаниин Нью-Йоркдохи станциһаа хүсэтэй байна.

«Крестовый поход за свободу» гээшын хүтэлбэрилэгшэд тухай баримтануудые автор харуулна. Юджин Холмен — соведэйнь түрүүлэгшэ. Мүн тэрэнэйнтэз хажуугаар, «Стандард ойл оф Нью-Джерси» гэжэ Рокфеллерэй айхабтар томо нефтяной компаниин түрүүлэгшэ юм. Тус компани тухиралгын идхан номнолго эмхидхэхынь тулада 250 мянган доллар жэл бүри оруулдаг байна. Соведэй хоёрдохи гэшүүниинь «Сандард ойл оф Нью-Джерси» гээшын Техастахи филиалые түлөөлдэг «Хамбл ойл» гэжэ нефтяной компаниин хүтэлбэрилэгшэ юм. Электромашина бүтээлгын «Вестингауз электрик» гэжэ меллоновско концерның президент Гвилим Прайс, «Дженерал Прайс» гэжэ дюпоновско-моргановска концерның президент Харлоу Кертис болон США-гэй томо томо фирмэнүүдэй бусад олон түлөөлэгшэд «Крестовый поход» гээшын соведтэ ороно.

«Свободная Европа» гэдэг радиостанциин ябуулгада Америкын тагнуулай газар, нэн түрүүн, США-гэй тагнуулай центральна управлениин хүтэлбэрилэгшэ Аллен Даллесай хабаатай байһан тухайнь Шилдс заана. Энэ Даллес тэгшэ «Национальный комитет борьбы за свободную Европу» гэдэгэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэнь байһан юм. Хэдэн жэлэй урда тээ тус организаци «Крестовый поход за свободу» гэжэ комитет байгуулһан байгаа.

3,2 гектар талмай эзэлһэн нефтяной концесси Венгридэ Хортиһоо Рокфеллерэй «Стандард ойл оф Нью-Джерси» компани 1933 ондо абаһан юм гэжэ автор һануулна.

Орон дотор арадай засаг тогтоогдожо, Венгриин нефтяной ажахынууд Америкын концессионернүүдһээ һөөргэнь абаад, нефть малтан абалгаяа хоёр дахин ехэ болгоһон байгаа. Тус компаниин иимэ байдалда дуратай байха аргань үгы гэжэ автор тэмдэглэнэ.

Венгридэ болоһон событинуудта Америкын нюуса албанай гэмтэ үүргэ дүүргэһэн тухай

БЕРЛИН, декабриин 9. (ТАСС). Венгридэ хархис этэгээдүүдэй үймөө үүдхэхэ үедэнь нютагаа һэлгэһэн хүнүүдэй байрладаг лагерьта Америкын Си-Ай-Си гэжэ нюуса албанай ямар юумэ хэһэн тухайнь Баруун Германида олон жэл байһан советскэ гражданин Александр Гриненко нютагаа бусажа ябахадаа Берлиндэ хэблэлэй түлөөлэгшэдтэ хөөрэжэ үгөө.

Хариин гүрэнэй зоной Нюрнбергдэхи лагерьта Гриненко һүүлэй хэдэн жэлдэ байһан байгаа. Хархис этэгээдүүдэй үймөөндэ хабаадалсахаяа Венгри ошохыень хариин гүрэнэй хүнүүдые Америкын нюуса албанай түлөөлэгшэдэй идхан номножо байхые нүхэр Гриненко өөрөө дуулаһан байгаа.

Зүбшөөлөө үгэһэн хүнүүдтэ 500 доллар салин һара бүри үгтэхэ, мүн эдихэ хоолоор, хубсаһаар тэдэ хангагдаха гэжэ соносхогдоо бэлэй. Си-Ай-Си гээшын агент Менцель Гриненкодэ мүн лэ тиимэ дурадхал хэһэн байгаа. Гриненко зүбшөөлөө үгэхэеэ огто арсаа һэн.

Лагерьта байдаг хариин гүрэнэй хүнүүдые нютагаа бү бусагты гэжэ Америкын засагаархид аһан шадалаараа идхадаг юм гэжэ Гриненко мэдүүлээ.

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора—46-32, заместителя редактора — 32-74, отв. секретаря — 27-3?, отделов: партийной жизни, сельского хозяйства — 47-59, пропаганды и переводов — 35-14, культуры и быта, промышленности — 34-05, местной информации и писем — 24-74, корректорская — 32-67, бухгалтерия 37-32. Для междугородных переговоров — 16.

Н—00630 Типография Министерства культуры Бурят-Монгольской АССР. Зак. № 7006.